

Riksdagen

Uppteckningar

vid EU-nämndens sammanträden

2025/26:6

Fredagen den 10 oktober

§ 1 Utrikesfrågor – försvar

Försvarsminister Pål Jonson

Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för utrikesfrågor -
försvar den 20 maj 2025

Återrapport från informellt ministermöte den 29 augusti 2025

Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för
utrikesfrågor – försvar den 15 oktober 2025

Anf. 1 ORDFÖRANDEN:

Klockan är nio och EU-nämnden inleder sitt sammanträde. Vi säger:
Äntligen morgon, solen skiner och fåglarna kvittrar! Försvarsminister Pål
Jonson med medarbetare har gjort oss den äran, och försvarsministern
börjar med en återrapport.

Anf. 2 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Herr ordförande! Jag har inget att tillägga till den skriftliga rapporten.

Anf. 3 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för informationen.

Vi går vidare in på rådsdagordningens punkt 3, Försvarsberedskap. Det
är en diskussionspunkt.

Anf. 4 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Herr ordförande! Försvarsministermötet är extrainsatt, och det finns
bara en diskussionspunkt på dagordningen, nämligen EU:s
försvarsberedskap.

EU:s höga representant väntas också informera om den senaste
utvecklingen i Ukraina. Diskussionerna kommer sannolikt att fokusera på
den färdplan som Europeiska rådet gav kommissionen och den höga
representanten i uppdrag att ta fram. Färdplanen ska beskriva hur det
fortsatta arbetet med att höja EU:s försvarsberedskap ska utformas fram
till 2030. Diskussionerna kommer troligen också att beröra frågor om hur
medlemsstaterna ska åtgärda de kritiska förmågegap som finns på det
militära området. Regeringen välkomnar att en färdplan tas fram och att
medlemsstaterna får möjlighet att göra inspel till färdplanen. Det är viktigt
att arbetet med att genomföra förslagen i vitpapperet är medlemsstatsdrivet
och att det också syns i färdplanen.

EU:s mål måste vara att medlemsstaterna ska kunna utveckla och anskaffa de bästa förmågorna utifrån en stark, konkurrenskraftig och innovativ europeisk försvarsindustri. Regeringen anser att det är detta som färdplanen ska bidra till. Därför behöver färdplanen också innehålla mätbara indikationer för att följa om våra åtgärder leder till önskat resultat. Det kan till exempel handla om lägre kostnader på produkter eller kortare leveranstider på försvarsmateriel.

Våra resurser är begränsade, och vi måste se till att de får största möjliga effekt. För regeringen är det därför centralt att EU:s färdplan utgår från de militära förmågemål vi har fått från Nato tillsammans med de andra allierade.

Ett fortsatt stöd till Ukraina är viktigt för vår del när det kommer till försvarsberedskap. Vi måste lära oss av Ukrainas erfarenheter, särskilt på det försvarsindustriella området. Regeringen anser att det är viktigt att färdplanen innehåller en plan för hur EU:s stöd till Ukraina ska stärkas, bland annat inom det försvarsindustriella samarbetet och militär rörlighet.

Vår försvarsberedskap måste stärkas snabbt. Färdplanen måste därför vara realistisk i förhållande till vad vi kan uppnå under de kommande åren. Samtidigt måste EU ha ett långsiktigt perspektiv i arbetet, och vi kommer inte att vara klara till 2030. Regeringen menar också att det är viktigt med den regelbundna uppföljningen på politisk nivå, samtidigt som detta inte får leda till en alltför stor administrativ börda för medlemsstaterna.

Att åtgärda de kritiska förmågegapen är en viktig del i försvarsberedskapen. Det sker bland annat genom olika medlemsstatsdrivna förmågeprojekt där medlemsstaterna uppmannas att ta en ledande roll. Regeringen bidrar aktivt i detta arbete. Vi står redo att ta en ledande roll antingen ensamt eller tillsammans med andra inom områden som markstridsområdet, luftförsvarsområdet och det som heter strategiska möjliggörare, det vill säga konnektivitet. Detta är naturligtvis viktigt för att åstadkomma inte minst obemannade system.

Vi har också en nära dialog med våra försvarsmyndigheter för att se om det finns ytterligare förmågeområden som kan vara aktuella. Regeringen driver även på för att Ukraina ska ha möjlighet att ta del av förmågeprojekten, exempelvis genom att delta i gemensamma upphandlingar eller genom att EU:s medlemsstater upphandlar direkt från den ukrainska försvarsindustrin.

Kommissionen förväntas också presentera ett antal flaggskeppsprojekt i färdplanen, bland annat för att stärka den östra flanken. Regeringen ser positivt på att det presenteras förslag för att stärka EU:s östra gräns. Flaggskeppsprojekten bör, precis som övriga förmågeprojekt, drivas på mellanstatlig basis, till exempel genom Europeiska försvarsbyrån, EDA.

Regeringen fortsätter att driva att EU:s finansieringslösningar måste vara öppna för samarbete med partners inom och utom EU och Europa. Europa har inte tillgång till världsledande teknik eller till avgörande komponenter på alla områden.

Vi måste samarbeta med andra för att säkerställa att våra försvarsleverantörer har tillgång till de försörjningskedjor, underleverantörer och komponenter som behövs. I detta sammanhang är det viktigt att så snart som möjligt få ett avtal på plats som kan möjliggöra deltagande för Storbritannien och Kanada i gemensamma upphandlingar under låneinstrumentet Safe.

Ordförande! God morgon! Jag tackar försvarsministern för redogörelsen.

Inledningsvis vill jag säga att vi socialdemokrater nu inte har någon avvikande ståndpunkt. Jag ska också säga till EU-nämnden att vi fick en rejäl och fyllig redogörelse av försvarsministern om dessa ärenden torsdagen den 2 oktober. Med respekt för allas tid kommer jag inte att gå in på detaljer, men jag vill snabbt redogöra för vad vi tillsammans med försvarsministern diskuterade under försvarsutskottets möte den 2 oktober.

Vi gick bland annat igenom indikatorerna som försvarsministern nämnde. Vi ska inte fördjupa oss i detta. Vi gick igenom strategiska möjliggörare, som också är ett intressant ämne i sig. Vi gick igenom exempel på flaggskeppsprojekt, även kopplat till hur Sverige ska ställa sig till dem.

Vi gick igenom diversifieringen, vilket var en viktig och intressant diskussion. Det var allt från leverantörskedjor till liknande frågor; hur känsligt det var fram till denna globaliserade värld. Det gällde internationaliserade värdekedjor och liknande.

Sedan hade vi en djupare diskussion om mitt sista ämne, nämligen kränkningarna och den pågående EU-politiska diskussionen om drönare. Innan jag går vidare på frågan om drönare vill jag också flagga för – något som försvarsministern börjar bli bekant med – en jobbhälsning. Men i dag kommer jag att fokusera på drönare.

Vi hade en fyllig diskussion i försvarsutskottet den 2 oktober. Jag litar verkligen på att försvarsministern har full koll på vad som händer. Vi har stött och blött frågan, och jag går rakt in på pudelns kärna i den EU-politiska debatten, nämligen ordet drönarmur.

Jag ska inte lägga ord i andras mun, men jag förstår försvarsministrarnas tidigare svar. Låt mig påminna om diskussionen om drönarmur. Jag upplever att statsministern inte alls har varit lika tydlig som jag anser att försvarsministern är i resonemanget om och förståelsen av frågan om drönarmur.

Vad är då en drönarmur? Ja, vi kan prata länge rent tekniskt och politiskt om varför vi håller på med dessa frågor, men i sak nämner Niinistörapporten behovet av ett holistiskt luftförsvar. Här ingår även drönare. Det nämns ett flertal gånger.

Sedan har vi vitboken, som jag tror att även försvarsministern nämnde i sitt inledande anförande. Där står det uttryckligen om drönare på olika nivåer i strategin.

Det här är ingen ny materia, inte ens när kommissionärer säger att det behövs en drönarmur. Det är sådant som finns redan i dag.

Statsministern är visserligen inte här och kan därmed inte försvara sig, men det blir fel att statsministern tar den mest kritiska ställningen i synen på drönarmur. Sedan kan vi ha en lång diskussion om ordets innehåll, om det är lämpligt ordval. Jag förstår även den lexikala debatten; är en mur en mur, och så vidare.

Försvarsministern har uttryckt en förståelse tidigare, men vi socialdemokrater framför en grundinställning att om Sverige ska utstråla en genuin stridsvilja nationellt och inom EU, alla 27 länder, är det lite dumt att mot Ryssland visa vår antagonism och säga att vi kanske inte så

jättesugna på detta. Det kan ibland vara bättre att säga: Yes man, vi kör! Då utstrålar vi att vi kör.

Sedan kanske vi kan fylla detta med någonting när det är dags – eller så gott det går. Vi kan inleda med en inriktning i stället för att stappla runt och säga att det inte är bra och att vi klarar oss nationellt.

Jag välkomnar såklart dagens meddelande från Försvarsdepartementet. Ni ska ha en presskonferens om att ni satsar på drönare. 3 ½ miljard i drönarpengar är mycket pengar. Det kan vi socialdemokrater stå bakom. Det är ett jättebra initiativ, och full fart välkomnas.

Det är lite tråkigt att det blir denna ambivalens på utstrålningen. Jag försöker balansera mina ord. Jag är egentligen inte ute efter försvarsministern, men det är fråga om viljeytringen om vad detta kan leda till när man börjar tvivla.

Jag väljer att inte fördjupa mig så mycket i kränkningarna. Vi kan diskutera allt från Polen till Köpenhamn. Men jag kan påminna om, vilket vi socialdemokrater gjorde under försvarsutskottets möte den 2 oktober, att frågor om luftterritorium och luftförsvarskränkningar inte är ett nytt fenomen. De uppstod inte nu i september i Polen, i Köpenhamn i september, utan det här har vi i Sverige lång erfarenhet av. Min första personliga reflektion var den så kallade påskflygningen redan 2013, och det var en moderatledd regering också på den tiden.

Kränkningar har det alltid funnits. Det får inte bli den politiska signalen att vad som hänt i Polen och Köpenhamn är något nytt. Det är bekant och känd materia så länge Ryssland funnits som östlig granne.

Jag avrundar drönarmursdiskussionen. Sedan ger jag, som jag brukar göra, min jobbhälsning till försvarsministern. Jag tror att försvarsministern vet vad som kommer nu.

När man pratar om försvarsindustri och strategiska projekt i framtiden är det fråga om komparativa fördelar – som jag tror att det heter i nationalekonomins grundkurs. Sverige är ju bra och framåtlutad när det gäller försvarsindustrin – som kanske inte ens finns än, för att väcka lite inspiration. Då är det dumt om det bara blir en diskussion om att jobben och teknikutvecklingen hamnar i Toulouse, Bordeaux eller i Düsseldorf. Därför är det bättre att industristrategi och industriteknikutveckling kopplade till ord som strategiska, möjliggörare och flaggskeppsprojekt hamnar i Karlskoga, försvarsministerns Värmland, Örnsköldsvik eller Trollhättan. Vi har bevisligen kompetensen. Det är jättebra sätt att fördela arbetstillfällen runt hela landet och bidra till svensk export och ingenjörskonst.

Anf. 6 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Herr ordförande! Låt mig vara tydlig och reda ut begreppen. Det har ägt rum ett möte med ett antal länder som gränsar mot Ryssland tillsammans med det danska ordförandeskapet. Det mötet var Sverige inte inbjudet till eftersom vi inte har gräns mot Ryssland.

Vi har sagt att vi står öppna för att bidra till det som kallas EU:s drönarmur. Jag vet att det inte är någon skillnad med statsministern och mig. Men när kommissionen väljer att använda ett begrepp kommer det med förväntningar om hur innehållet ska se ut. Där är kommissionen fortfarande svaret skyldig. Ska detta var markbaserat eller luftbaserat?

Vilken typ av teknik? Man skapade förväntningar om att det fanns mer av ett koncept än vad det egentligen gjorde.

2025/26:6
10 oktober

Nu vill vi att samarbetet ska vara medlemsdrivet, och vi har tankar om hur man kan göra. Det vet jag att också andra länder har. Det här är ett av flera projekt, eventuellt ett flaggskeppsprojekt, som ska utformas. Det är möjligt att vi kommer att bidra till det, men vi behöver lite mer information och kött på benen om exakt hur projektet ska utformas. Det är vår uppfattning i sak.

När det kommer till jobbskapande, innovation och teknologi kan man konstatera att försvarsindustrin bara föra året ökade med 6 000 anställda, och då räknar man inte in underleverantörer. Det blir naturligtvis många dynamiska effekter av de rätt stora försvarssatsningar vi gör. Vi har under de sista två åren gett beställningsbemyndigande för försvarsmateriel för över 250 miljarder, och det är klart att detta kommer att stärka den regionala utvecklingen på många ställen i Sverige. Det gäller kanske framför allt försvarsklustren, till exempel Linköping. Även Örnsköldsvik får man nog nämna, liksom Karlskoga med omnejd – och som Markus Selin vet hör Karlskoga till Örebro län men Värmlands landskap. Jag ville bara få det fört till protokollet.

Anf. 7 ORDFÖRANDEN:
Vi gör den noteringen!

Anf. 8 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):
Ordförande! Vi har tidigare anmält avvikande ståndpunkt gällande den här punkten, och vi står fast vid den. Visserligen konstaterar regeringen att det är viktigt att utvecklingen är medlemsstatsdriven, men vi menar att försvarssamarbetet ska vara mer av ett samarbete länder emellan – det vill säga mellanstatligt – snarare än att EU ska ha en överstatlig militär. Därför står vi fast vid vår avvikande ståndpunkt.

Anf. 9 GÖRAN HARGESTAM (SD):
Jag undrar om statsrådet skulle kunna ge uppdaterad information om de mest kritiska förmågegapen som Sverige har att hantera framdeles och lite grann om tidsaspekterna för att täppa till dem.

Anf. 10 ORDFÖRANDEN:
Jag vet inte om ämnet ryms inom ramen för samrådet men ger försvarsministern ordet.

Anf. 11 Försvarsminister PÅL JONSON (M):
Herr ordförande! Det är en relevant frågeställning såtillvida att vi har utvecklat våra preferenser för hur EU ska utvecklas även med utgångspunkt i våra militära förmågemål, som vi också har fått oss tilldelade i Nato.

De militära förmågemålen är hemliga när det gäller kvantitet. Det man kan säga är att vi har ett behov av att stärka vårt luftförsvar genom omfattande satsningar på luftvärn och antirönsystem i olika dimensioner. Vi har också ett behov av att fortsätta arbeta med att stärka vår markstridsförmåga på ett antal områden, och vi har behov när det

kommer till logistik, underhåll och reservdelar. Det är några av de saker som har guidat våra preferenser.

Konnektivitet är väldigt viktigt, och här har vi saker som vi kan ta till bordet givet den starka förmåga vi har inom både den civila och den militära industrin. Därför har vi prioriterat det.

På markstridssidan tror vi att de erfarenheter som vi har tillskansat oss genom gemensamma upphandlingar av CV90 faktiskt är bland det bättre som har skett i Europa. Det mest jämförbara är väl det finska CAVS-projektet med Patria.

Detta har alltså guidat våra tre prioriteringar markstridsförmåga, luftvärnskapacitet och konnektivitet, och det är saker som vi kan ta till EU-bordet och i någon mån leda.

Anf. 12 MARKUS SELIN (S):

Ordförande! Bara kort: Jag hör vad försvarsministern säger, jag vet vad statsministern har sagt och jag vet ungefär hur regeringen resonerar. Jag skulle dock ändå vilja spetsa till det här.

För 20 år sedan jobbade jag med en indier i ett stålverk i Gästrikland. Han sa: "Timing is everything." Så kan det kanske vara eller inte vara. Ibland måste vi politiker vara väldigt eftertänksamma när det gäller ordval, men ibland måste vi ha förmågan att ta en boll på uppstuds och fånga känslan som finns bland medborgare. När kommissionärer gick ut och pratade om en drönarmur upplevde jag att det gjordes med den bottenplattan, alltså vad som hände. Det handlar om ordens makt, återigen – att man går ut och säger: Vi tolererar inte det här. När man säger så är det direkt riktat till våra fiender. Det är ett sätt att illustrera och utstråla totalförsvarsvilja och en totalförsvarsförmåga – och den kan vi skapa allt eftersom.

Min poäng och det jag vill understryka, herr ordförande, är att jag upplever att vi har missat eller inte fullt ut vårdat den boll som man skulle ha kunnat ta på halv- eller helvolley.

Anf. 13 ORDFÖRANDE:

Jag tolkar det som ett medskick till försvarsministern. Vill han säga något ytterligare om detta?

Anf. 14 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Jag har absolut respekt för vad Markus Selin säger. Jag vill bara understryka att ord också måste underbyggas av trovärdig militär förmåga och ett seriöst intentionsdjup i hur man arbetar fram koncept så att man inte skapar ett gap mellan förväntningar och slutlig förmåga.

Det var därför jag hade synpunkter på begreppet "drönarmur", i den mån jag hade det. Jag har förstått att det är ett antal länder som i Europeiska rådet har ifrågasatt vad som finns under detta så att det inte bara blir – ursäkt uttrycket – *branding* utan att man också levererar militär förmåga. Man måste arbeta sig igenom ett antal processer för att det ska bli trovärdigt och ha just den avskräckande effekt som jag tror att både Markus Selin och jag i grunden eftersträvar.

Anf. 15 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning, med en avvikande ståndpunkt från Vänsterpartiet.

Vi går över till dagordningspunkt 4, Övriga frågor. Finns det någonting att tillägga där?

2025/26:6

10 oktober

Anf. 16 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Det finns inga övriga frågor.

Anf. 17 ORDFÖRANDEN:

Då tackar vi försvarsministern med medarbetare så mycket. Vi önskar trevlig helg när det blir dags och lycka till på rådet!

Anf. 18 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Tack!

§ 2 Rättsliga och inrikes frågor

Migrationsminister Johan Forssell

Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för rättsliga och inrikes frågor den 12–13 juni 2025

Återrapport från informellt ministermöte den 22–23 juli 2025

Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för rättsliga och inrikes frågor den 13–14 oktober 2025

Anf. 19 ORDFÖRANDEN:

Vi hälsar migrationsminister Johan Forssell med medarbetare hjärtligt välkomna!

Vi börjar med en återrapport.

Anf. 20 Migrationsminister JOHAN FORSSELL (M):

Herr ordförande! Med mig här i dag har jag politiskt sakkunniga Anna Ståhlgren Nislander, departementsrådet Julia Mikaelsson, ämnesrådet Carolina Bjuggren Glanville, kanslirådet Jenny Strandberg, kanslirådet Johan Edqvist, departementssekreteraren Johan Eriksson och sist men inte minst praktikanten Isac Eriksson. Bara så att ni vet vilka ni ser framför er!

Jag har lämnat en skriftlig rapport från mötena och tänkte helt enkelt hänvisa till den. Jag svarar gärna på frågor om det finns intresse av det, men annars finns alltså en rapport från dessa två möten.

Anf. 21 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar så mycket för informationen.

Vi går in på rådsdagordningen och börjar med dagordningspunkt 9, Förordningen om inrättande av ett gemensamt system för återvändande av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i EU!

Anf. 22 Migrationsminister JOHAN FORSSELL (M):

Utmärkt, då har vi samma dagordning framför oss!

Nästa vecka kommer det att hållas en politisk debatt om det här förslaget, som vi i dagligt tal kallar återvändandeförordningen. Som ni vet presenterade kommissionen förslaget i mars, och sedan april har det behandlats på teknisk nivå i rådet. Förordningen ska ersätta det nu gällande återvändandedirektivet och syftar till att snabba upp och förenkla återvändandeförfarandena i medlemsstaterna och göra dem mer effektiva.

Det råder bred enighet bland medlemsstaterna om vikten av att få ett uppdaterat rättsligt ramverk på plats. Det danska ordförandeskapet har väldigt höga ambitioner här och håller ett högt tempo i de förhandlingar som just nu pågår. Deras ambition är att nå en allmän riktlinje och göra det redan i december. Sverige delar den ambitionen; vi ser ett stort mervärde i att ett mer effektivt regelverk kommer på plats och att det sker så snart det bara är möjligt.

När det gäller innehållet kan man se att förslaget innehåller väldigt mycket av det som vi och även många andra medlemsstater har efterfrågat. Sedan har det förts en ganska omfattande diskussion där flera medlemsstater har uttryckt ett missnöje kring den konkreta utformningen. Vissa menar att förslaget inte ger nödvändig flexibilitet och att det kan ge en ökad administrativ börda i stället för det som är intentionen, nämligen

att förenkla processen. Det är farhågor som vi också delar. Sedan finns det även en stor grupp medlemsstater som tvärtom vill se en ökad harmonisering av förfarandena.

2025/26:6
10 oktober

Det kanske tydligaste exemplet på skiljelinjen är att det ska bli obligatoriskt för medlemsstaterna att ömsesidigt erkänna och verkställa varandras återvändandebeslut. Tanken är att det ska effektivisera och göra hela hanteringen mer effektiv och enhetlig samt att det ska sända en tydlig signal om att ett återvändandebeslut som har fattats i en medlemsstat ska gälla i hela Schengenområdet. Flera medlemsstater pekar dock på att det kan vara krångligare och mindre effektivt att erkänna en annan stats beslut än att fatta ett eget beslut, vilket är något som även svenska myndigheter har påpekat.

Kommissionen har därför föreslagit att medlemsstaterna ska göra de viktigaste delarna i sina återvändandebeslut tillgängliga för varandra i det informationssystem som finns i Schengen, för att underlätta ett erkännande. Från svenskt håll har vi inte varit övertygade om att det där är helt tillräckligt för att just minska risken för en ökad administrativ börda.

Just frågan om ett ömsesidigt erkännande av återvändandebeslut är alltså en av de största stötestenarna under förhandlingarna. Det danska ordförandeskapet vill nu fokusera diskussionen vid rådsmötet på att försöka komma vidare i den frågan och har därför presenterat en kompromiss. Den innebär att det alltså ska vara obligatoriskt men att det ska vara en längre övergångsperiod och finnas fler undantag. Man föreslår att det inte ska bli obligatoriskt förrän tre år efter att pakten har börjat tillämpas men även att medlemsstaterna ska tillåtas att fatta egna nationella beslut när det bedöms leda till ett snabbare och mer effektivt återvändande.

Jag kommer vid diskussionen att understryka att den övergripande målsättningen måste vara att få till stånd en ordning som ger våra myndigheter bra förutsättningar att snabbt och effektivt verkställa återvändandebeslut. Det gemensamma regelverket måste ge medlemsstaterna flexibilitet att anpassa förfarandet till nationella omständigheter, och det får inte heller leda till en omotiverat stor administrativ börda för våra myndigheter eller ha en negativ inverkan på effektiviteten i återvändandearbetet.

Vi är också positiva till bland annat utökade möjligheter att meddela längre återreseförbud och till att i större utsträckning kunna använda förvar vid behov. Vi välkomnar dessutom att förordningen ger en rättslig grund för och möjliggör utvecklingen av återvändandehubbar.

När det gäller frågan om ett obligatoriskt ömsesidigt erkännande av återvändandebeslut kan man väl säga att vi är positiva till att underlätta för ömsesidigt erkännande om det bidrar till mer effektiva förfaranden och minskade sekundära förflyttningar. Vi anser dock att det även fortsättningsvis måste finnas utrymme för medlemsstaterna att i stället fatta ett nytt återvändandebeslut när det bedöms vara mer effektivt för genomförandet av återvändandet.

Detta innebär att jag kommer att uttrycka ett starkt stöd för det danska ordförandeskapets arbete. Vi finner att ordförandeskapets kompromissförslag är välbalanserat och utgör en konstruktiv grund för att komma vidare med denna viktiga förordning.

Anf. 23 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Ordförande! Jag vill i det här sammanhanget lyfta den avvikande ståndpunkt som vi anmälde i utskottet.

Vi delar inte regeringens ambition kring återvändandepolitiken, och vi menar att regeringen i stället borde verka för ett så värdigt och humant återvändande som möjligt utifrån humanitära behov. Vi tycker inte heller att idén om återvändandehubbar i tredjeland är en framkomlig väg och menar att regeringen i första hand bör fokusera på rättssäkerheten och att människor som söker skydd får det i linje med asylrätten.

Vi anmäler alltså avvikande ståndpunkt.

Anf. 24 ANNA LASSES (C):

Herr ordförande! Vi är också oerhört skeptiska till detta med återvändandehubbar, men jag har även en annan fråga. Den gäller barns rättigheter, som jag uppfattar är starkt urvattnade i det förslag som ligger på bordet. Jag undrar hur ministern ser på detta.

Anf. 25 REBECKA LE MOINE (MP):

Ordförande! Jag tackar ministern för föredragningen.

Det är ingen överraskning att även Miljöpartiet har en avvikande ståndpunkt i den här frågan. Vi är kritiska till förslagen och vill understryka att det inte är ett brott utan en rättighet att söka asyl.

Vi är också väldigt skeptiska till återvändandecenter utanför EU. Vi tror att det skulle bli väldigt kostsamt rent finansiellt men också – förstås – kostsamt i mänskligt lidande eftersom det finns få möjligheter att säkerställa mänskliga rättigheter. Det finns också risker med ett sådant system, till exempel utpressning och att människor och migration helt enkelt används som ett villkor för att få igenom andra viljor.

Jag vill upprepa den avvikande ståndpunkt som vi redan har anmält.

Anf. 26 Migrationsminister JOHAN FORSSELL (M):

Tack så mycket för kommentarer!

Jag uppfattade egentligen bara en fråga rörande barnens situation. Det är inga förändringar i förordningen nu gällande barns situation jämfört med det nuvarande återvändandedirektivet, som har ganska många år på nacken. Det finns kanske olika uppfattningar när det gäller om skyddet är gott eller inte och om hur förutsättningarna ser ut, men jag har inte uppfattat att det är någon förändring jämfört med det som nu gäller i den delen.

Jag vill påpeka att till exempel frågan om förvarstagande också är en viktig del i förordningen. Där finns särskilda regler både för minderåriga och för familjer med minderåriga barn, som är mer gynnande eller inte lika skarpa i den delen.

Jag tycker att det är en väldigt bra kompromiss som det danska ordförandeskapet har presenterat, och jag ämnar uttrycka starkt stöd för den.

Jag vill anmäla avvikande ståndpunkt i och med att vi är väldigt skeptiska till vad man kommer att komma fram till när det gäller återvändandehubbar.

Anf. 28 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning med avvikande ståndpunkter anmällda från Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Centerpartiet.

Vi går vidare till dagordningspunkt 15, Migrationens yttre dimension. Det är en diskussionspunkt.

Anf. 29 Migrationsminister JOHAN FORSSELL (M):

Ordförande! Under RIF-rådet planeras även en lunchdiskussion om den externa dimensionen.

Regeringen anser att EU:s samarbete med ursprungs-, transit- och stora mottagarländer är en central aspekt av migrationsfrågan. Parallellt med genomförandet av migrations- och asylpakten behöver mer göras för att minska den irreguljära migrationen till EU och säkerställa skydd längs med migrationsrutterna. Därtill kan ett fördjupat samarbete på europeisk nivå öka och effektivisera återvändande, inklusive till svåra länder som Afghanistan.

Vi har många personer från Afghanistan som inte har rätt att stanna i Sverige. Hos våra myndigheter finns närmare 1 500 återvändandeärenden, men återvändandet är i dag blygsamt. Utvisningsbeslut ska verkställas, i första hand på frivillig väg och i andra hand genom tvång. Detta gäller även till Afghanistan.

Regeringen välkomnar särskilt att diskussionen den här gången kommer att handla om återvändandet till Syrien. Det har jag också efterfrågat i ett brev till min danska kollega i somras, som jag har redogjort för. Utmaningarna är fortsatt mycket stora i Syrien. Situationen är skör, men vi vet att många syrier har en förhoppning om att kunna återvända till sitt hemland så snart det är möjligt.

UNHCR rapporterade nyligen att 1 miljon syrier har återvänt till landet sedan Assadregimens fall. Regeringen vill underlätta för frivilligt återvändande och återvandring. Sveriges regionala biståndsstrategi för Syrienkrisen har nyligen reviderats och förlängts till 2027 och kan tillsammans med den globala migrationsstrategin användas för att stärka detta arbete.

Det finns inom EU och i Sverige många syrier som inte har rätt att stanna. Det är också ett område som vi behöver titta mer på tillsammans. Återvändandet av brottsdömda är prioriterat. Fortsatt dialog med den syriska regeringen blir viktigt framöver. Regeringen vill också intensifiera EU:s återvändandearbete, där till exempel en särskild handlingsplan för Syrien skulle underlätta ett mer strategiskt och samordnat arbete.

Regeringen vill utnyttja den möjlighet som Assadregimens fall har skapat för att främja en positiv utveckling i Syrien genom att bidra till återuppbyggnad, ekonomisk återhämtning och en demokratisk utveckling. Regeringen vill också stärka förutsättningarna för återvändande och återvandring av syrier från regionen, Sverige och EU. Ökad EU-samordning på detta område är naturligtvis önskvärd.

Anf. 30 ANNA LASSES (C):

Ordförande! Jag är lite nyfiken. Både i Sverige och runt om i Europa knyts nu biståndet mer och mer till återvändningspolitiken. Detta får uppenbarligen följden att en del länder kanske styr om en viss del av biståndet. Samtidigt står det ”bidra till återuppbyggnad, ekonomisk återhämtning och en demokratisk utveckling”. Hur tänker sig ministern att detta ska avspeglas i det europeiska biståndet?

Anf. 31 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Anna Lasses ställde ungefär den fråga som jag hade tänkt ställa. Man undrar ju lite när det gäller till exempel ”att främja en positiv utveckling i Syrien genom att bidra till återuppbyggnad”. Kommer stödet då att villkoras med att landet tar tillbaka syriska medborgare? Vi har ju sett hur biståndspolitikerna har hanterats när det gäller till exempel Somalia nyligen.

Jag vill ha svar på den frågan, och sedan kommer jag att begära ordet igen.

Anf. 32 MATILDA ERNKRANS (S):

Herr ordförande! Det här är ett viktigt arbete, och det är bra att det kommer upp när ministrarna ses på ministerrådet. Vi behöver använda både utrikes-, handels- och biståndspolitikerna för att se till att länder gör det de är ålagda att göra, nämligen ta emot sina egna medborgare. Det är ett viktigt arbete.

Jag har en fråga på lite samma tema. I relation till Syrien är det viktigt att hålla koll på det som vi nu ser utspela sig i Somalia, där pengar verkar gå rakt i in i premiärministerns kansli. Svenska biståndspengar verkar styras och dikteras av mottagaren, inte av biståndspolitiska principer, och utan tillförlitlig antikorrup­tion. Det är väldigt relevant att få höra hur ministern ser på detta. Det är ändå Sverige som ska bestämma över våra biståndspengar.

Det är kanske extra aktuellt att lyfta fram detta i relation till Syrien, vars ledarskap är direkt sprunget ur en islamistisk rörelse. Där är risken uppenbar att både svenskt bistånd och EU-bistånd kan understödja korrup­tion och till och med finansiera terror. Detta är ingen betjänt av, därav min fråga på detta tema.

Anf. 33 Migrationsminister JOHAN FORSSELL (M):

Tack så mycket för frågorna!

I grund och botten tror jag att vi är oense om vad biståndet ska användas till. Jag tror att det är detta som är själva kärnfrågan här. Nu är jag som bekant inte biståndsminister längre utan migrationsminister, och jag får därför hänvisa till min kollega Benjamin Dousa för mer utförliga svar om biståndet.

Vi har från regeringens sida från dag ett sagt att biståndet också ska kunna användas som ett verktyg för att värna svenska intressen, och ett viktigt svenskt intresse i vår utrikespolitik är ju att länder gör det som de inte har gjort under en lång rad år, då återvändandet inte har fungerat. Detta är särskilt viktigt när det gäller personer som tyvärr ofta har begått allvarliga brott mot människor i Sverige.

Vi vill använda biståndet som ett verktyg för att kunna påpeka och ställa krav på det fullt självklara, nämligen att länderna ska följa folkrätten

och ta emot sina egna medborgare. Jag kan bara beklaga att den principen inte använts tidigare. Detta har skapat oerhört stora problem i Sverige, men nu förändrar vi det.

Det här innebär att vi nu ser hur återvändandet från Sverige ökar kraftigt. Bara sedan början av 2023 – en slumpmässigt vald tidpunkt – har återvändandet ökat med närmare 60 procent. Genom vår omläggning av biståndspolitiken blir det en mycket större tydlighet än tidigare. Vi ser inte biståndet som något som vi bara ger utan som ett område för samarbete där vi förväntar oss att länder lyssnar på svenska prioriteringar. Det är klart att det här är en starkt bidragande del.

Jag vill påpeka att det inte är någon mänsklig rättighet för länder att få svenska skattebetalares pengar, utan det bygger i grund och botten på att man är intresserad av att samarbeta med oss. Det kan handla om migration eller, för den delen, om att bekämpa korruption, vilket är ett starkt svenskt kärnintresse.

Att bygga upp ländernas kapacitet att ta emot sina egna medborgare är något som jag tror också är viktigt för deras utveckling. Det handlar till exempel om att kunna bygga institutionell kapacitet. Det är en form av samarbete som Sverige har haft under lång tid. Jag har varit i flera länder där vi till exempel har hjälpt utländska myndigheter att bygga upp system för skatteinhämtning. Det kan handla om rättsstatsfrågor, lantmäteri och den typen av saker. Det är klart att detta är väldigt viktigt för oss, både för ländernas skull och för att värna svenska intressen. Jag ser inget motsatsförhållande i detta. Jag tycker att det finns en väldigt gammaldags och enahanda syn på biståndet.

När det gäller EU-biståndet har man inte kommit lika långt när det gäller detta. Vi ser inte riktigt samma utveckling där ännu, men jag tror att den kommer. Jag tror att allt fler länder tittar på vad Sverige har gjort och inser att man måste ställa krav. Det handlar även om handelspolitiken och GSP-delen i den.

På mitt bord ligger kanske snarare viseringsfrågan. Om länder vill ha fria viseringar är det klart att det bygger på att de är intresserade av att samarbeta med oss och ta emot sina egna medborgare. Annars kommer det att bli väldigt svårt att få fria viseringar. Om länderna inte uppfyller de krav som vi har kommit överens om kan det i vissa fall ifrågasättas om de ska ha fria viseringar framöver.

Sedan vill jag bara upprepa att vi samarbetar med flera väletablerade FN-organ när det gäller dessa saker, till exempel UNDP och IOM. Det är stora, etablerade FN-organisationer som har lång erfarenhet av att arbeta i svåra miljöer. Vi har naturligtvis nolltolerans mot korruption i biståndet och har också sedan dag ett skärpt våra rutiner för att säkerställa att skattebetalarnas pengar inte hamnar i fel händer.

Jag uppfattade inga fler frågor. Om jag missade någon får ni hojta till, så ska jag svara.

Anf. 34 REBECKA LE MOINE (MP):

Ordförande! Jag tänker inte ställa någon fråga. Jag har ingen förhoppning om att kunna rubba regeringens ståndpunkt, utan jag vill mest få det fört till protokollet att vi i Miljöpartiet vill anmäla avvikande ståndpunkt.

Vi menar att bistånd och handelsavtal inte ska användas som påtryckningsmedel för att påverka hur länder hanterar migrationsfrågor. Vi menar att EU:s gemensamma utvecklingsbistånd inte ska användas för att förhindra migration till EU och att minskat bistånd och handelspolitiska sanktioner mot länder som inte bidrar till att minska migrationen till EU ökar utsattheten för dessa länders medborgare. Vi menar att EU:s bistånd ska bidra till fred och hållbar utveckling och inte utformas enligt medlemsstaternas egenintressen.

Anf. 35 MATILDA ERNKRANS (S):

Ordförande! Jag vill formulera mig så här: Vi kommer inte att anmäla avvikande ståndpunkt utifrån det som regeringen har fört fram här. Som jag sa: Att använda både utrikes-, handels- och biståndspolitik till att se till att länder gör det de ska, nämligen ta emot sina egna medborgare, är, har varit och kommer att fortsätta att vara ett viktigt arbete.

Jag reagerade på att när migrationsministern, när det gäller undran om att värna det svenska arbetet på detta område och värna biståndspengarna så att vi bestämmer vad de ska användas till, hänvisar till att han inte längre är biståndminister. Det är vi fullt medvetna om, men i regeringens ståndpunkt står samtidigt så här: "Regeringen vill även utnyttja den möjlighet som Assadregimens fall skapat för att främja en positiv utveckling i Syrien genom att bidra till återuppbyggnad, ekonomisk återhämtning och en demokratisk utveckling."

Om detta inte innefattar ett engagemang med svenska biståndsmedel får migrationsministern gärna svara på vad i hans portfölj som han tänker lyfta fram på rådet. Det som ministern själv nämnde om skatteinhämtning, lantmäteri och så vidare är ju traditionell biståndspolitik.

Det står också att man vill stärka förutsättningarna för återvändande och återvandring av syrier från regionen, Sverige och EU och att en ökad EU-samordning är önskvärd. Låt mig återigen understryka att vi inte har någon avvikande ståndpunkt, men det vore bra att veta hur ministern och regeringen tänker agera på mötet med migrationsministrarna. Om ministern inte tänker prata om sådant som berör biståndministerns portfölj, vad är det då migrationsministern tänker lyfta fram? Det framgår inte riktigt.

Anf. 36 ANNA LASSES (C):

Ordförande! Jag tackar ministern för svaret på frågorna.

Det blir lite knepigt att det handlar om bistånd när vi nu har migrationsministern här. Samtidigt uppfattar jag att regeringen verkligen har knutit migrationspolitiken och biståndspolitik tätt samman, och jag upplever också att det finns en liknande utveckling i de andra EU-länderna. Därför vill jag föregå diskussionerna och anmäla en avvikande ståndpunkt om att Centerpartiet motsätter sig att man knyter biståndet i Europa till återvändande.

Anf. 37 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Ordförande! Jag vill också lyfta fram en rad av våra tidigare avvikande ståndpunkter. Det handlar dels om att villkora bistånd, dels om migrationspakten. Jag vill också anmäla en avvikande ståndpunkt när det gäller regeringens återvändandepolitik, som ju är en del av migrationspakten,

Anf. 38 ORDFÖRANDEN:

Vill statsrådet tillägga något?

Anf. 39 Migrationsminister JOHAN FORSSELL (M):

Nej, egentligen inte. Som jag redogjorde för i mitt inlägg tittar vi på vårt nationella bistånd till Syrien, och den regionala biståndsstrategin har nyligen reviderats och förlängts till 2027. När ministrarna nu träffas kommer jag givetvis att driva linjen att detta ska ske också på EU-nivå. Vi kommer dock inte att fatta sådana beslut på detta möte av den enkla anledningen att det är EU:s migrationsministrar och inte biståndsministrar som möts. Detta ligger på ett annat råd, vilket jag tror att frågeställaren är väl bekant med.

Vi försvarar hela tiden principen, men har man utförliga frågor om det detaljerade biståndet hänvisar jag till det beslutsorgan som fattar denna typ av beslut. Det var mer en tjänst till nämnden, men detaljerade frågor passar bättre där. Principen är dock central, och den kommer vi att försvara till 100 procent. Det enda jag tycker är beklagligt är att denna viktiga och rimliga princip inte har genomförts tidigare. Vi ser hur skadliga följd effekter det har fått för Sverige genom att personer som inte har rätt att vara i Sverige i många fall har begått allvarliga brott och ändå varit kvar. Nu driver vi linjen att detta ska förändras.

Anf. 40 ORDFÖRANDEN:

Med avvikande ståndpunkter från Miljöpartiet, Centerpartiet och Vänsterpartiet konstaterar vi att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi tar oss vidare till dagordningspunkt 18 b, Genomförandet av migrations- och asylpakten, inbegripet den årliga solidaritetspoolen.

Anf. 41 Migrationsminister JOHAN FORSSELL (M):

Herr ordförande! Detta är en informationspunkt, och vi avser att lyssna till informationen. Eventuellt kommer den att följas av en kortare diskussion, och om Sverige gör ett inlägg i en sådan diskussion kommer jag att välkomna kommissionens arbete med genomförandet av pakten och även att det sker en återkommande uppföljning och diskussion i rådet. Jag kommer även att ta upp att det är viktigt att vi alla tillämpar det vi faktiskt har kommit överens om. Det gäller särskilt överföringar i Dublinförfarandet. Jag ser detta som en viktig förutsättning för att vi ska kunna bidra med den andra delen i detta, nämligen solidaritetsåtgärder.

Senas den 15 oktober kommer kommissionen att presentera sin årliga migrationsrapport och även ange vilka medlemsstater som står under migrationstryck eller riskerar att hamna i en sådan situation nästa år. Vi har ännu inte sett rapporten men tror att den kommer i nästa vecka. Viss reservation alltså för att detta kan komma att påverka diskussionen.

Anf. 42 REBECCA LE MOINE (MP):

Ordförande! Även här vill jag lyfta fram Miljöpartiets avvikande ståndpunkt som kortfattat är att vi menar att fokus borde ligga på att skapa säkra lagliga vägar in i Europa och att säkerställa en rättssäker asylprocess.

Anf. 43 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Jag lyfter också fram vår tidigare avvikande ståndpunkt.

Anf. 44 ORDFÖRANDEN:

Med avvikande ståndpunkter från Miljöpartiet och Vänsterpartiet konstaterar vi att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi tackar statsrådet Johan Forssell med medarbetare för deltagande vid dagens EU-nämnd och önskar lycka till och trevlig helg när det blir dags.

Anf. 45 Migrationsminister JOHAN FORSSELL (M):

Jag önskar nämndens ledamöter, ordförande och vice ordförande en trevlig helg så småningom.

Anf. 46 ORDFÖRANDEN:

Vi hälsar justitieminister Gunnar Strömmer med medarbetare hjärtligt välkomna till EU-nämnden. Jag påminner ledamöterna om fotograferingsförbudet under EU-nämndens sammanträden.

Anf. 47 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr ordförande! Godmorgon och fint att åter ses! Vi tar oss igenom underlaget på lämpligt sätt. När det gäller återrapporteringen hänvisar jag till det skriftliga underlaget, om ingen misstyper.

Anf. 48 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för informationen.

Vi går in på dagordningspunkt 3, Övriga frågor.

Anf. 49 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Det är en informationspunkt, och vi avser att ta del av den.

Anf. 50 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för informationen.

Vi går till icke lagstiftande verksamhet och dagordningspunkt 4, Rättsstatsprincipen på det rättsliga området.

Anf. 51 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

I kretsen av justitieministrar är denna diskussion om rättsstatsfrågor en återkommande dagordningspunkt vid varje ordförandeskap. Det ska ses som ett komplement till den diskussion som sker i allmänna rådet inom ramen för den så kallade rättsstatsdialogen.

Det danska ordförandeskapet har tänkt sig att diskussionen denna gång ska handla om hur en ökning av våld, förolämpningar och hot mot politiker påverkar den demokratiska offentliga debatten och rättsstatsprincipen och hur rättssystemet säkerställer ett effektivt skydd av politiker.

Regeringen välkomnar förstås alla de återkommande diskussionerna om frågor som har med rättsstaten att göra, och det tema som det danska ordförandeskapet har valt för denna lunchdiskussionen är viktigt och angeläget. Vi välkomnar förstås att detta också tas upp på EU-nivå.

Sverige tar förstås med sig en egen erfarenhet in i diskussionen. Här finns en längre historik, och flera av oss här i rummet har under många år fört en dialog om utsattheten för politiker. Jag tänker exempelvis på diskussionerna i samband med EU-valet. Inför det såg vi bland annat våld som riktades mot politiska möten utanför Stockholm med mera.

På senare tid har vi sett exempel på beteenden som, från min utgångspunkt i alla fall, inte i alla delar är förenliga med de värderingar

den svenska demokratin värnar. Exempelvis har folkvalda politiker utsatts för hot och trakasserier utanför riksdagen och närgångna och hotfulla konfrontationer. Det finns ministrar som har fått ovälkomna hembesök, fått saker kastade mot sig inne i riksdagen och blivit förföljda på vägen hem.

Jag uppfattar att det finns en bred uppslutning kring vårt starka grundlagsskydd för yttrande- och demonstrationsfrihet. Det är en central del av vår demokrati och vårt fria och öppna samhälle. Samtidigt prövas demokratin om någon agerar aggressivt och hotfullt så att andra hindras att göra sina röster hörda eller utöva sina förtroendevalda roller.

Som ni vet träffade jag också härförleden gruppledarna i riksdagen tillsammans med talmannen för att diskutera just frågorna runt riksdagen.

Sammantaget är detta erfarenheter vi tar med in i den diskussion danskarna har initierat.

Anf. 52 REBECKA LE MOINE (MP):

Ordförande! Jag tackar justitieministern för dragningen.

Jag vill bara poängtera hur viktigt det är att hitta en fungerande balans mellan yttrandefriheten och demonstrationsfriheten och att kunna säkerställa en känsla av trygghet för förtroendevalda politiker.

En aspekt som också är viktig är den digitala säkerheten. Man kan ju utsättas för trakasserier digitalt, och med hjälp av AI kan det lätt spridas felaktig och fejkad information. Som offentliga personer är vi enkla mål eftersom det finns röstinspelningar och fotografier. Jag tror att detta kan vara en hög tröskel för yngre politiker när det gäller att gå från engagerad ungdom på sociala medier till att ta ställning för ett parti och försöka driva sin sak. Den digitala säkerheten är alltså en viktig aspekt. Det är också en svår process att få bort information från nätet, oavsett äkthet eller inte.

Anf. 53 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Jag tackar för ett relevant inlägg, och jag tar gärna med mig den digitala dimensionen in i nästa veckas diskussion. Det är uppenbart att detta har skapat helt nya sårbarheter och en utsatthet i och med att det hotfulla finns i ens mobiltelefon och därigenom följer med en hela vägen in i ens hem. Jag förstärker gärna denna del i vårt inlägg i nästa vecka, för det känns väldigt relevant.

Anf. 54 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går till dagordningspunkt 5, Rysslands anfallskrig mot Ukraina: kampen mot strafflöshet.

Anf. 55 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Detta är en återkommande och mycket angelägen punkt på RIF-råden. Denna gång handlar det om en lägesrapport, och jag ber därför att få hänvisa till det skriftliga underlaget.

Anf. 56 REBECKA LE MOINE (MP):

Under denna och flera andra punkter brukar jag ta upp frågan om ekocidlagstiftning. Här finns en ambition från regeringen, nu även uttalad av statsministern, att komplettera Romstadgan med ett femte brott, nämligen brott mot miljön. Detta har uppmärksammats inte minst då Ukraina har efterfrågat det.

Jag uppskattar verkligen att vi är eniga här.

Jag längtar dock efter att få se lite action kring detta. Kan det stå med i något av det kommande hur Sverige, till exempel med likasinnade, aktivt vill bidra och driva den här frågan? Tre stater har redan lyft frågan till Romstadgans parter, och de behöver stöd för att få två tredjedelars majoritet.

Skulle Sverige kunna ta en mer aktiv roll? Regeringen har ändå lyckats med att skriva brev och ha parallella möten och liknande. Det skulle säkert kunna accelerera denna väldigt välkomna utveckling.

Om det görs något arbete skulle det vara intressant att höra om det – annars får ministern gärna se detta som ett medskick.

Anf. 57 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Detta är ju en återkommande diskussion, och den har inte minst lyfts upp av Miljöpartiet.

När det gäller ansvarsutkrävande för de övergrepp och brott som sker i Ukraina måste miljöbrotten naturligtvis vara högt prioriterade, vilket de också är från regeringens sida. När vi nu följer rapporteringen från hur detta arbete sker hälsar vi med glädje att det sker en mycket aktiv dokumentering av den omfattande miljöförstörelsen till följd av anfällskriget i syfte att utreda brott. Denna del, som gäller ansvarsutkrävandet, är väldigt konkret. Vi är aktiva tillskyndare av detta arbete.

Jag går vidare till frågan om ekocid i Romstadgan. Enligt mina underlag har det sagts att detta får sägas vara ett innovativt grepp. Hur ska man tolka det? Jag tycker att man ska tolka det ganska bokstavligt – det är rätt innovativt tänkt att man ska få in detta. Det ska inte ses som ett uttryck för att detta är omöjligt eller en sökt tanke.

Vi vet, i ljuset av det jag just nämnde, att detta är ett brott under ukrainsk rätt. Vi vet också att det inom ramen för dagens reglering kan vara aktuellt att aktualisera den typen av brott under Romstadgan, även om det inte framgår explicit.

Att göra ett tillägg på det sätt som togs upp här är som sagt en innovativ tanke. Samtidigt förutsätter kraften i det folkrättsliga regelverket på det här området att man får en bred uppslutning kring förändringar. Det är också så att man måste väga av vad man tycker är den centrala brottslighet som denna typ av folkrättsliga regelverk ska ta sikte på.

Vi har landat i att vi följer denna diskussion och utveckling noga. Om en diskussion om detta kommer till stånd kommer vi förstås att aktivt ta del i den. Det är här vi står i dag. Kanske får vi anledning att återkomma i frågan.

Anf. 58 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för informationen.

Vi går vidare till dagordningspunkt 6, Eurojusts framtid.

Anf. 59 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Kommissionen har tidigare aviserat att Eurojusts mandat ska utvärderas och stärkas. Syftet med detta är förstås att effektivisera det rättsliga samarbetet och dessutom förbättra samspelet med Europol. Det här omfattar flera olika saker. Att öka Eurojusts effektivitet och förmåga att ge proaktivt stöd och analyser till nationella rättsliga myndigheter är förstås viktigt.

Som vi uppfattar saken har kommissionen för avsikt att lägga fram ett lagstiftningsförslag om att stärka Eurojust under nästa år. Som förberedelse för detta gjorde man en utvärdering och publicerade en rapport som kom i juli i år. Där vi befinner oss i processen finns det ännu inte något konkret förslag att ta ställning till.

Jag kan snabbt säga något om vad som framgår av rapporten. Där konstateras att Eurojust har varit mycket effektivt när det gäller huvuduppgiften, det vill säga att understödja nationella åklagarmyndigheter i hanteringen av komplexa och gränsöverskridande ärenden. Vår uppfattning är att Eurojust ger ett tydligt mervärde på EU-nivå. När det gäller ökningen av antalet ärenden och ärendenas komplexitet är vår bedömning att Eurojusts operativa arbete snarast kommer att öka i relevans.

Samtidigt lyfter rapporten upp flera områden där det finns förbättringspotential. Detta omfattar inte minst den organisatoriska strukturen, alltså byråkratin, och hur det fattas beslut. Det gäller också samarbetet med Europol och att det är alltför komplicerat att hitta former för att ingå samarbetsavtal med tredjeländer.

Kommissionens utgångspunkt, som jag tror är bra att ha med sig i den fortsatta diskussionen, är att Eurojust kan göra mer med befintliga resurser – alltså att det med förändringar går att få mer bang for the buck.

Vi välkomnar utvärderingen av och diskussionen om Eurojust. Svenska åklagare menar att Eurojust har väldigt stor betydelse men, återigen, också stor utvecklingspotential. Detta ska förstås ses i ljuset av att inte minst Sverige befinner sig i ett läge med en allvarlig brottslighet som i allt högre grad är gränsöverskridande och väldigt komplex.

Vi menar alltså att Eurojusts huvudsakliga uppgift att stödja och stärka samordningen och samarbetet mellan nationella myndigheter i utredningen och lagföringen av allvarlig brottslighet av det här slaget måste värnas. Det måste säkerställas att Eurojust kan uppfylla sin roll på bästa tänkbara och mest effektiva sätt. Det är detta som är våra ingångsvärden i den diskussion som ligger framför oss. Jag kan utveckla detta något om det finns intresse för det.

Anf. 60 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 7, Tillgången till uppgifter för effektiva brottsutredningar.

Anf. 61 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Även detta är en återkommande punkt på RIF-dagordningen. Det danska ordförandeskapet är, precis som vi, en varm tillskyndare av att utvecklingen förs framåt på det här området. Nu kommer man att ge en

lägesrapport både på den rättsliga dagen och på inrikesdagen, vilket jag tycker är väldigt viktigt. Det kan ibland vara lite olika tongångar på inrikessidan och på justitiesidan i hanteringen av dessa frågor. Det är otroligt viktigt att hålla ihop det.

Den 24 juni i år presenterade EU-kommissionen en färdplan för laglig och effektiv tillgång till data för brottsbekämpning. Det var en uppföljning av den så kallade högnivågruppens arbete. Som ni kanske kommer ihåg initierade vi under det svenska ordförandeskapet ett sådant arbete, som sedan fullföljdes under det spanska och det belgiska ordförandeskapet. Det gav ett mycket konkret underlag för att ta dessa frågor vidare framåt.

Vid det informella mötet i kommittén för inre säkerhet i somras välkomnades den färdplan som EU-kommissionen lagt fram på det här området. Flera medlemsstater, inklusive Sverige, tycker dock att arbetet går för långsamt. Kommittén för inre säkerhet fick i uppdrag att övervaka färdplanens genomförande.

Inför det senaste mötet i kommittén för inre säkerhet tog det danska ordförandeskapet fram en översikt över de olika aktiviteter som anges i EU-kommissionens färdplan och även andra åtgärder som prioriteras av medlemsstaterna. Man tog också fram en beskrivning av det arbete som planeras genomföras under det danska ordförandeskapet.

Från svensk sida tycker vi att det är väldigt viktigt att följa upp detta arbete, alltså hur de olika rekommendationerna ska genomföras, och ligga på så att både det kortsiktiga och det långsiktiga åtgärdsarbetet fortskrider.

Det här är de ingångsvärden vi har med oss till avrapporteringen nästa vecka.

Anf. 62 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för informationen.

Vi går vidare till rådsdagordningspunkt 8 a, Övriga frågor, och den årliga lägesrapporten om förenkling, genomförande och efterlevnad.

Anf. 63 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Detta är en informationspunkt, och vi kommer att lyssna till den information som lämnas. Slovenien har föranmält att man tänker informera om amerikanska sanktioner mot domare i Internationella brottmålsdomstolen. Även Slovakien har anmält en övrig fråga – man vill lämna en del synpunkter på rättsstatsrapporten för 2025.

Anf. 64 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för informationen.

Vi går till dagordningspunkt 10 a, under underrubriken Icke lagstiftande verksamhet, om det övergripande läget i Schengenområdet och Schengenbarometern.

Anf. 65 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr ordförande! I serien av återkommande punkter på dagordningen har vi nu kommit till den som gäller tillståndet i Schengenområdet.

Som ni säkert kommer ihåg presenteras denna barometer tre gånger om året. Nu förväntas kommissionen presentera sin Schengenbarometer, som kort beskriver tillståndet i Schengenområdet utifrån ett antal indikatorer,

bland annat situationen vid yttre och inre gräns, migrationssituationen och inre säkerhet.

Vi välkomnar barometern och tycker att den ger en bra överblick över läget. Vi förväntar oss ingen diskussion om detta på RIF-rådet utan bedömer att den diskussion som anknyter till de här frågorna i stället kommer att handla om Frontex framtid, vilket för övrigt är nästa punkt på dagordningen.

Anf. 66 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 10 b, Frontex framtid.

Anf. 67 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

En viktig punkt på agendan den här gången är som sagt diskussionen om Frontex framtida roll och mandat. Vi vet att det under nästa år kommer att presenteras ett förslag till en reviderad förordning för Frontex. EU-kommissionens ordförande har i flera sammanhang uttryckt ambitionen att stärka EU:s integrerade gränsförvaltning, bland annat genom att förstärka Frontex tekniska och operativa förmågor.

Den diskussion som ska föras vid rådet nästa vecka ska följas upp i de rådsarbetsgrupper som är berörda av detta. Därefter ska resultatet av de olika diskussionerna sammanfattas av det danska ordförandeskapet och lämnas över till kommissionen som underlag för det kommande förslaget.

Vad tycker då regeringen? Vi välkomnar preliminärt den övergripande ambitionen att stärka den integrerade gränsförvaltningen samt Frontex tekniska och operativa förmågor. Vi har dock en budgetrestriktiv position, och den avser vi att hålla fast vid.

Det är ett faktum att det är EU:s medlemsstater som har det främsta ansvaret för förvaltningen av de yttre gränserna, och vi menar att detta är en ordning som bör värnas. De EU-gemensamma resurserna kan förstås göra stor nytta, men de ska komplettera och stärka – inte ersätta – medlemsstaternas egen förmåga.

Frontex verksamhet och eventuella ändringar av byråns mandat ska grundas i medlemsstaternas faktiska operativa behov. Det gäller också storleken på Frontex stående styrka. Därför menar vi att en utökning av Frontex stående styrka, oavsett vilken storlek det talas om, måste föregås av en grundlig analys av bland annat kostnaderna, de operativa behov som finns vid den yttre gränsen samt vilken effekt en utökad stående styrka skulle få på den europeiska gränskontrollens kapacitet och kvalitet. Dessutom måste en sådan analys utöver kvantitativa behov förstås omfatta kvalitativa behov.

Vi tycker att det är viktigt att som utgångspunkt tänka att en utökning av en stående styrka inte ska konkurrera med mottagande medlemsstaters egen förmåga eller riskera att försvaga utsändande medlemsstaters möjligheter att kontrollera den egna gränsen. Det betyder att Frontex i första hand bör fokusera på de huvudsakliga ansvarsområdena, det vill säga förvaltning av yttre gräns och återvändande.

Avslutningsvis är vår uppfattning att Frontex stöd till medlemsstaterna inom återvändandeområdet bör stärkas och utvecklas. Regeringen anser att Frontex bör kunna stödja återvändande från ett tredjeland till ett annat,

förutsatt att det sker i enlighet med internationell rätt. Regeringen är också öppen för att diskutera andra förslag som syftar till att stärka arbetet med återvändande.

2025/26:6
10 oktober

Anf. 68 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Ordförande! Tack, ministern, för redogörelsen!

Vi har från Vänsterpartiets sida haft många invändningar mot Frontex både när det gäller storlek och hur man opererar samt inte minst att Frontex nu har verksamhet även i grannstater, alltså i tredjeländer.

Utifrån detta vill jag passa på att lyfta upp vår avvikande ståndpunkt från SfU. Vi menar att regeringens ståndpunkt är alltför långtgående, i synnerhet gällande frågan om återvändande från ett tredjeland till ett annat. Vi kan därför inte ställa oss bakom det här.

Anf. 69 ADAM MARTTINEN (SD):

Vid en överläggning i justitieutskottet fick vi ju inte riktigt stöd för en synpunkt på den svenska ståndpunkten, så jag antar att vi även här får anmäla en avvikande ståndpunkt. Den handlar om att vi, när vi diskuterar Frontex framtida mandat, redan nu bör lyfta in frågan om pushbacks som en legitim arbetsmetod.

Hur Frontex ska arbeta med exempelvis arbetsmetoder som pushbacks är svårt att ha en glasklar uppfattning om i dagsläget, men det kan givetvis handla om att bistå medlemsstaterna eller att själva ta initiativ till att hindra båtar från att nå dessa medlemsstaters stränder eller hamnar, och så vidare. Vi tycker att man redan nu bör lyfta in i diskussionen på vilket sätt pushbacks kan bli en arbetsmetod som accepteras inom EU för Frontex framtida mandat.

Anf. 70 REBECKA LE MOINE (MP):

Ordförande! Vi från Miljöpartiet hade anmält en likadan avvikande ståndpunkt som Vänsterpartiet, så jag väljer att bara lyfta fram den och sälla mig till denna avvikande ståndpunkt.

Anf. 71 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Jag noterar synpunkterna och konstaterar att jag tycker att vi har formulerat en balanserad linje framåt. Vi håller fast vid den.

Anf. 72 ORDFÖRANDEN:

Med avvikande ståndpunkter från Vänsterpartiet och Miljöpartiet å ena sidan och Sverigedemokraterna å andra sidan konstaterar jag att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi tar oss vidare till dagordningspunkt 11, Genomförandet av inter-operabilitet.

Anf. 73 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr ordförande! Interoperabiliteten är en återkommande fråga. Vi kommer att få information om hur detta arbete har utvecklats, men det kan ändå vara värt att notera det enda riktigt konkreta framsteget vad jag kan komma ihåg under den tid jag kan överblicka. Den 12 oktober – det är snart, redan på söndag – startar det så kallade in- och utresesystemet EES.

Det verkar som att förutsättningarna för driftsättning är på plats, och vi hör till dem som är redo att starta användningen på söndag.

Anf. 74 ORDFÖRANDEN:

Tack för informationen! Dagordningspunkt 12 har strukits från dagordningen. Vi hoppar även över dagordningspunkt 13, eftersom ett annat statsråd har den. Vi går till dagordningspunkt 14, Övriga frågor.

Anf. 75 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Detta är en informationspunkt, och vi avser att lyssna till informationen.

Anf. 76 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för informationen om att ni avser att tillgodogöra er informationen.

Vi kommer nu till dagordningspunkt 16, Tillgången till uppgifter för effektiv brottsbekämpning.

Anf. 77 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Det danska ordförandeskapet kommer som sagt att ge en lägesrapport både på den rättsliga dagen och på inrikesdagen. Jag har nämnt detta tidigare och hänvisar till vad jag sa då.

Anf. 78 ORDFÖRANDEN:

Tack för informationen!

Vi går vidare till dagordningspunkt 17, Den nuvarande geopolitiska miljöns inverkan på EU:s inre säkerhet.

Anf. 79 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Det här är också en återkommande och viktig punkt på RIF-dagordningen, det vill säga den geopolitiska situationens påverkan och olika externa konflikters betydelse för den inre säkerheten inom EU-länderna.

Den här gången ska diskussionen handla om vilka långsiktiga effekter konflikten i Gaza har på EU:s inre säkerhet och vilka åtgärder som kan vidtas för att motverka dessa effekter.

Man kan säga att det har hänt en del sedan den här vinkeln valdes – inte minst de senaste dygnet. Detta är alla väl bekanta med. Jag tror ändå att det är viktigt att ta fasta på att den här diskussionen är en fråga om effekterna på lång sikt av den konflikt som fortfarande pågår, även om det nu sker saker. Det spelar såklart väldigt stor roll vad som händer framåt när det gäller förutsättningarna för att varaktigt upprätthålla en fred.

Det danska ordförandeskapet har skickat ut ett bakgrundsunderlag till denna diskussion. De beskriver där hur konflikten i Gaza polariserar europeiska samhällen och ökar risken för radikalisering. De lyfter också upp hur konflikten utnyttjas av extremistiska aktörer i hela det ideologiska spektrumet. Som ni vet brukar vi här hemma när det gäller detta spektrum tala om allt från extremhöger och autonom vänster till våldsbejakande islamism.

Mängden av våldsbejakande budskap och terroristpropaganda samt antisemitiskt och antimuslimskt hat har ökat i omfattning, i synnerhet online. Ni känner också till vår svenska erfarenhet. Brottsförebyggande rådet har sammanställt hur detta har utvecklats.

Danskarna tar också fasta på att denna utveckling drivs på av utländska statliga och icke-statliga aktörer just i syfte att destabilisera och öka splittringen i våra samhällen. Utrymmet för konstruktiva och balanserade åsiktsutbyten minskar i ljuset av denna polarisering, och barn och unga är särskilt sårbara för våldsbejakande budskap.

Från regeringens sida är det lätt att instämma i mycket av den problembild som danskarna tecknar i sitt bakgrundsunderlag. Vi ser naturligtvis väldigt allvarligt på en utveckling med polarisering av det farliga slag som vi nu talar om. Vi kan se att spridningen av hatiska budskap också leder till en ökad radikalisering och konkreta säkerhetshot för EU:s medborgare.

Vi stöder också det danska ordförandeskapets fokus på de olika online-aspekter som finns i dessa frågor. Det ligger också helt i linje med vår egen nationella strategi mot våldsbejakande extremism och terrorism.

Vi kommer förstås också att lyfta upp behovet av att fortsätta utveckla förmågan att identifiera olagligt material på nätet och vidta lämpliga åtgärder för att hindra att det sprids samt att öka medborgarnas motståndskraft mot desinformation, falsk ryktesspridning och konspirationsteorier. Vi arbetar mycket aktivt med dessa frågor här hemma, och vi avser även fortsatt att göra det på EU-nivå. Vi välkomnar att den här diskussionen ligger så högt upp på dagordningen i EU-sammanhanget.

Anf. 80 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi kommer till dagordningspunkt 18, Övriga frågor. Det är ytterligare en punkt med övriga frågor. Vill justitieministern tillägga något på denna punkt?

Anf. 81 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Det här är informationspunkten. Jag avser att lyssna mycket noggrant till informationen. Det har också föränmälts att Tyskland ska informera om den senaste tidens incidenter med drönare. Det är allt vi vet om denna punkt i dag.

Anf. 82 ORDFÖRANDEN:

Med detta tackar vi justitieministern med medarbetare för deras medverkan vid dagens sammanträde i EU-nämnden. Vi önskar lycka till vid rådet, och trevlig helg när det blir dags!

Anf. 83 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Tusen tack, och trevlig helg!

§ 4 Rättsliga och inrikes frågor
Statssekreterare Johan Berggren

Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för rättsliga och inrikes frågor den 5 och 7 mars 2025

Återrapport från informellt ministermöte den 22–23 juli 2025

Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för rättsliga och inrikes frågor den 13–14 oktober 2025

Anf. 84 ORDFÖRANDEN:

Nämnden fortsätter med rättsliga och inrikes frågor, denna gång med fokus på civilt försvar. Med oss har vi Johan Berggren som är statssekreterare vid Försvarsdepartementet. Vi börjar med återrapporter.

Anf. 85 Statssekreterare JOHAN BERGGREN:

Det är trevligt att få vara här! Vid RIF-rådet den 5 mars presenterade kommissionen sitt meddelande om en handlingsplan för kabelsäkerhet. Handlingsplanen välkomnades då av alla medlemsstater. För mer information hänvisar jag till den skriftliga rapport som lämnats till riksdagen.

I mitten av juli arrangerade det danska ordförandeskapet ett informellt RIF-råd i Köpenhamn. På inrikesdagen hölls en diskussion om EU:s beredskapsunionsstrategi och hur EU och dess medlemsstater kan stärka sin civila beredskap och motståndskraft. För mer information hänvisar jag även här till den skriftliga rapport som har lämnats till riksdagen.

Anf. 86 ORDFÖRANDEN:

Tack för informationen!

Vi går vidare till dagordningspunkt 8 b, Det europeiska demokratiförsvaret.

Anf. 87 Statssekreterare JOHAN BERGGREN:

Ordförande! Det här är en övrig punkt där Frankrike kommer att informera om deras inspel till kommissionen inför det kommande meddelandet om en europeisk demokratisköld. Sverige har också nyligen överlämnat ett icke-papper till kommissionen om den kommande demokratiskölden, vilket även har väckt uppmärksamhet hos våra franska motparter.

Det finns ett intresse för det svenska perspektivet, givet vår erfarenhet av psykologiskt försvar och civilt försvar. Det vore därför påkallat för Sverige att ta till orda för att kort välkomna informationen från Frankrike och för att informera om det svenska icke-papperet.

Anf. 88 MARKUS SELIN (S):

Ordförande! Det här är ju inte ett utrymme för demokratiseminarium, för då tror jag att vi skulle sitta här till på måndag. Jag vill dock tacka statssekreteraren för redogörelsen. Jag har mycket att säga om den här punkten, men jag måste ju försöka begränsa mig.

Jag har finskt påbrå. Det finska språket är alltså mitt första språk, och sedan har jag lärt mig svenska i sandlådan. "Nostaa kissa pöydälle" är ett finskt ordspråk som betyder att ta bladet från munnen.

Jag kan börja med att säga att jag har tagit del av detta icke-papper – vi kan börja i den änden. Hur jag än vänder och vrider det och läser i detta icke-papper så är det som en beskrivning av att Sverige på något sätt skulle vara framträdande, framåtlutande och ha något att berätta för de andra europeiska länderna. Man lyfter upp Myndigheten för psykologiskt försvar och nämner annat som Sverige har att berätta för andra EU-länder.

Jag måste någonstans här tyvärr dra en tårtspade i denna bröllopstårta och bara titta på läget. Det är 338 dagar kvar till nästa valdag i Sverige. Förra året hade vi ju ett val. Jag skulle säga såhär: Myndigheten för psykologiskt försvar pallade inte och klarade inte av en valrörelse. Mitt parti har krävt generaldirektörens avgång. Det finns fler partier i riksdagen som också har krävt generaldirektörens avgång.

Jag vet inte vilka ord jag egentligen jag ska vända och vrida här, ordförande, för det blir ju inte bra när en myndighet går och anmäler journalister i fria medier till granskningsnämnden. Som lagstiftare behöver jag inte rota så mycket i den processen, men detta handlar ju någonstans om politik.

Vi pratar om *Kalla fakta: Undercover i trollfabriken*, som TV4 levererade, och alla de anonyma trollkontona. Det skär rakt in i regeringspartierna. Jag behöver inte lägga mig i det, men det blir väldigt ofräscht när man ser att regeringspartierna sinsemellan baktalar varandra.

Jag behöver inte kommentera detta mer. Men i kombination med att jag, mitt parti och fler partier i riksdagen kräver att generaldirektören för den nyinrättade Myndigheten för psykologiskt försvar ska avgå kan man inte på något sätt säga att detta icke-papper är ett fint papper att ta med sig till EU och helt glömma vilken situation vi har.

För mig som socialdemokrat är det fortfarande oklart hur det gick med dessa trollkonton. Fanns det trollkonton? I vilken omfattning har de förstört? Vi har ju haft justitieministern här på plats. Dagordningspunkt 4 handlar om rättsstatens principer, dialog och demokratifrågor. Punkt 17 handlar om extremism online och splittring i samhället.

Vi spelar sönder vår demokrati med de här frågorna. Och inte bara det; vi gynnar Putins Ryssland om vi skulle stå här med en trollfabrik i nästa valrörelse. Vi spelar precis alla de krafter som vi vill skydda oss mot i händerna.

Jag ska runda av nu, för jag tror att budskapet går fram. Det här är ju en informationspunkt. När den var uppe den 21 februari i EU-nämnden tog jag inte bladet från munnen, ei nosta kissaa pöydälle. Men jag tänkte göra som ordföranden i EU-nämnden så tacknämligt gjorde då; han gav oss boktips.

Det handlade om Anne Applebaums bok *Demokratins skymning* – mycket läsvärd. Jag tror att ordföranden och jag har ett gemensamt bokintresse. Ordföranden hade då inte hunnit läsa *Autocracy, Inc.* av samma författare, men det tror jag att han har gjort nu, och det har jag också. Det är en mycket läsvärd bok om hur demokratierna pulvreras och mals ned. Vi fick även Inger Carlbergs bok *Marionetterna* som tips av ordföranden i EU-nämnden. Det är en mycket läsvärd bok om hur demokratin här och nu pulvreras och vrids sönder, både online och på andra sätt.

Också jag tänkte den här fredagen passa på att ge nämnden två boktips. *Radikaliserad konservatism*, skriven av Natascha Strobl, är en mycket intressant skildring av hur mittenpartier eller traditionella högerpartier

plötsligt börjar låta som de mer högerextrema och högerradikala partierna. Det är mycket intressant läsning.

Mitt andra boktips blir *Kaosmakarna*, som går rakt in i den här skiten med digitala anonyma konton och beskriver hur demokratier har skadats, vänts och vridits på och vänts ned i smutsen. Boken är skriven av författaren Giuliano da Empoli. Den kan vi läsa i helgen.

Anf. 89 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar bara att man kan säga mycket om Myndigheten för psykologiskt försvar. Någonting som jag tror att det ändå finns ett ganska stort intresse för i den europeiska kretsen är den situation som har förevarit i Moldavien nyligen. Där har den svenska myndigheten för psykologiskt försvar varit på plats och bistått den moldaviska regeringen i dess arbete med psykologiskt försvar – dessutom förhållandevis framgångsrikt, vad det verkar. Detta är någonting som moldavierna har varit mycket tacksamma för.

Det här är självfallet någonting som jag verkligen vill att den svenska regeringen framhåller i EU-kretsen, för här ligger Sverige i framkant. Det är någonting som vi inte på något vis ska skämmas för och någonting som har fått uppenbart positiva konsekvenser i ett viktigt kandidatland till Europeiska unionen.

Anf. 90 REBECKA LE MOINE (MP):

Ordförande! Tack till Markus Selin för alla dessa boktips! Jag tycker att det var ett på många sätt bra inlägg för att belysa hur trollkontona söndrar och över huvud taget skrämmer bort människor från forum där de kan göra sina röster hörda. Det är många forum som är så förpestade av hat, hot och hån mot politiska företrädare och politiska förslag, vilket inte direkt främjar en demokratisk process eller ett demokratiskt samtal. Det kan också verka avskräckande för människor när det gäller att över huvud taget ta ställning eller engagera sig.

Jag tycker att det här är något som man absolut kan ta med sig in i diskussioner framöver. Onlineaspekten finns ju med här, och det gäller särskilt för att kunna främja ungas deltagande i demokratin. Då måste vi helt enkelt ha med den aspekten.

Jag hade önskat att vi inte, som det nu ser ut, går till ett riksdagsval som återigen kommer att styras mycket av dessa trollkonton, för det ger inte en rättvisande bild av hur det politiska samtalet förs. Jag hade verkligen önskat att man hade kunnat komma längre med att helt enkelt få bort dessa konton på olika sätt.

Anf. 91 Statssekreterare JOHAN BERGGREN:

Tack för kommentarer och inspel! Jag kan bara instämma i vad herr ordförande säger: MPF väcker stort intresse internationellt, och det kommer många förfrågningar från olika länder som vill höra om vårt arbete. Jag skulle säga att Sverige uppfattas som ledande inom psykologiskt försvar både i Europa och kanske till och med internationellt. Det är många länder som inte har någon myndighet som MPF och som tittar på det av olika skäl. Jag skulle säga att Sverige är relativt ledande också i Nato.

Jag tackar för inspelen, och vi tar med oss dem.

Anf. 93 Statssekreterare JOHAN BERGGREN:

Ordförande! Under denna dagordningspunkt ska ministrarna diskutera förslag till förordning om unionens civilskyddsmekanism och unionens stöd till beredskap och insatser vid hälsokriser. Diskussionen syftar till att låta ministrarna ge sin syn på de föreslagna förändringarna av civilskyddsmekanismen.

Förslaget till ny förordning presenterades av kommissionen den 16 juli i år och innebär att beslutet om den nuvarande civilskyddsmekanismen upphävs. Syftet med förslaget är att stärka samarbetet och samordningen inom civilskydd för att förbättra förmågan att förutse, förebygga, ha beredskap för och hantera alla typer av naturkatastrofer och katastrofer orsakade av människor.

Den föreslagna integreringen av beredskap och insatser vid hälsokriser i förordningen syftar till att öka motståndskraften och skyddet mot allvarliga hälsohot.

Kommissionen motiverar sitt förslag bland annat med hänvisning till det alltmer utmanande hot- och riskläget, det ökade antalet aktiveringar av civilskyddsmekanismen och behovet av en proaktiv ansats samt en sektorsöverskridande överblick.

Förslaget innehåller flera förändringar. Kommissionen föreslår bland annat att det inrättas en krissamordningshubb i kommissionen för att stärka hanteringen av sektorsövergripande kriser. Förslaget omfattar även exempelvis utvidgning av de EU-gemensamma resurserna inom RescEU, stärkt civil-militär samverkan, ökat fokus på befolkningen och samhällets beredskap, introduktionen av en femårig rapporteringscykel samt förenkling av regler för medfinansieringsnivåer för olika typer av insatser inom mekanismen.

I diskussionen på rådsmötet avser Sverige att framföra att vi ser positivt på att civilskyddsmekanismen revideras. Beredskap och krishantering på EU-nivå behöver utvecklas ytterligare för att bättre kunna hantera framtida hot och kriser. Civilskyddsmekanismen är ett viktigt instrument för EU:s beredskap att kunna förebygga, möta och hantera ett brett spektrum av hot och risker.

För regeringen är det uppenbart att EU:s beredskap behöver stärkas för alla typer av hot, inklusive och med särskilt fokus på att hantera konsekvenser av olika former av antagonistiska handlingar och effekter av väpnat angrepp och krig.

EU:s civilskyddsarbete bidrar även till att säkerställa ett säkrat sammanhållet EU också i utmanande tider av kris, under hybridattacker och ytterst i krig.

Slutligen bör civilskyddsmekanismen bidra till ett totalförsvarsperspektiv i arbetet på EU-nivå genom att inkludera alla aktörer i hela samhället och understryka samordningen mellan civila och militära aktörer.

Anf. 94 MARKUS SELIN (S):

Ordförande! Det låter i mina öron som att den muntliga redogörelsen var fylligare än den skriftliga, och det tackar jag för.

Men jag vill och behöver ändå lyfta en helt annan sak. Den här frågan har inte varit uppe i fackutskottet, försvarsutskottet. Jag fick i går kväll handlingarna till nästa möte i försvarsutskottet, där frågan ska hanteras. Det blir lite invecklat; det blir bakvänt. Jag vill bara markera detta inledningsvis.

Det har kommit några kommentarer. Jag tittar i bakgrundsmaterial, och jag har tidigare i dag kommenterat och recenserat det. Men i det här fallet kan jag lyfta upp något positivt, för mekanismen används som en key success story. Jag brukar vara lite skeptisk till formuleringar som key success stories eller framgångssagor, som det kanske heter på svenska. Men i det här fallet måste jag ändå säga att de här mekanismerna har varit en typ av key success stories.

Jag behöver inte rota mer i det här, för ni känner till det. Det är jordbävningar i Turkiet och Syrien, covidbekämpning, skogsbränder i Spanien och så vidare.

Med denna inflygning skulle jag ändå vilja ställa en försiktig fråga eller skicka med en hälsning. Vi har vårt gemensamma hav Östersjön, fredens hav. Jag och vi socialdemokrater började känna en viss oro redan i inledningen av Sveriges Natoanslutning. Jag ska säga att jag fortfarande är i EU-politiken här, men fokus och spänningarna i Östersjön kommer garanterat att öka när vi går mot ett hotfullt Ryssland och en Natoanslutning.

På något sätt blev det också så. Vi är där nu. Det är här kopplingen till civilt försvar och civilförsvarsmekanismerna kommer som något slags fråga. Vi har ett Östersjön som i sin biologiska formatering och tappning redan är väldigt bräckligt och unikt i sitt sätt. Det är bräckt vatten, och det är grunt vatten. Det kan på sätt och vis vara en fördel för vårt militära försvar, men det kan också vara oerhört skört och känsligt.

Åtta av nio länder kring Östersjön är medlemmar i både Nato och EU. Sedan har vi det nionde, som inte är det och som förmodligen inte kommer att bli det under lång tid framöver.

Vi ser kabelbrott och det som vi pratade om med försvarsministern tidigare i dag, luftkränkningar och störsändare. Utan att på något sätt ge antagonisterna protokollförda ledtrådar om vad vi skulle kunna åsamka varandra för jävligheter i framtiden kan man med lite fantasi börja laborera med otäcka tankar kring miljöskador, oljefraktande skepp som springer läck och så vidare.

Min fråga blir därför: Tar statssekreteraren med sig några särskilda dimensioner kring det trots allt ganska unika Östersjön när han åker till förhandlingarna i EU? Jag och vi socialdemokrater tror nämligen att det kan vara bra att börja ha sådana dimensioner med sig i bagaget.

Anf. 95 Statssekreterare JOHAN BERGGREN:

Jag uppskattar inspelet och delar bilden av det mervärde som jag tror att vi alla känner att civilskyddsmekanismen har haft med sig historiskt och förhoppningsvis också kommer att ha med sig framöver.

Apropå frågan om Östersjön och hotbilden där: Jag delar den riskbilden, inte minst när det gäller den typ av scenarier som nämns här. Jag

tror inte att vi behöver gå in på dem mer, utan jag tror att antydningarna räcker. De är väldigt oroväckande, och det ett skäl till att det är viktigt att vi i förhandlingarna, som jag nämnde kort i mitt inledande anförande, har ett allriskperspektiv. Vi kan då förhoppningsvis verkligen flytta fram positionerna i termer av att man även tar hänsyn till antagonistiska hot.

Mekanismen är sprungen ur den eviga fredens tid, och då var det framför allt icke antagonistiska hot som man skulle jobba mot. I översynen här ser vi att just de antagonistiska och de mer hybriddrivna hoten måste vara inne i verktygslådan och kunna mötas. Jag delar synen på den utmaningen, och vi jobbar i högsta grad i den riktningen.

Apropå processkommentaren när det gäller datum: Nu är vi alltså här, och jag kommer att gå till försvarsutskottet om ungefär tio dagar. Min bild från tjänstemännen är att dessa datum har förhandlats fram som ett paket och att det var de datum som funkade. Jag hoppas och tror att vi kan ge er den bästa informationen. Vi kommer att kunna lämna mer information den 21 i försvarsutskottet, för då har förhandlingarna kommit lite längre.

Anf. 96 REBECCA LE MOINE (MP):

Ordförande! Jag tycker såklart att det här är väldigt välkommet och bra, och jag uppskattar betoningen på samarbete mellan alla aktörer.

Ett perspektiv som jag skulle vilja tillföra, om det inte redan är uppmärksammat, är vikten av att förebygga zoonoser, alltså spridning av djursjukdomar till människa. Men även om det inte sker smitta till människa finns det stora risker att vi kan behöva avliva stora mängder djur. Här finns en väldigt stark koppling till djurvälstånd – ju trängre djuren har det desto lägre hygien och ju lägre standard desto högre risk för att de här sjukdomarna sprids och blir till epidemier som kan utgöra skada både för vår livsmedelsproduktion och i värsta fall också för människors hälsa. När statssekreteraren betonar alla aktörer hoppas jag därför att man för svensk del och från EU:s perspektiv också inkluderar Jordbruksverket och Naturvårdsverket och motsvarande.

En annan del av detta som oroar mig är antibiotikaresistens. Det kanske ligger lite utanför detta, men användningen av antibiotika ökar, och i flera EU-länder matar man djur med antibiotika i förebyggande syfte. Den här antibiotikaresistensen är jag oerhört orolig för; i framtida scenarier kanske vi inte ens kan bota det som vi räknar med att vi ska kunna bli friska från i dag.

En tredje aspekt som jag tycker är en viktig del av detta är motståndskraft och resiliens, oavsett om det handlar om en motståndspart, alltså en annan nation, en antagonist eller om det sker till följd av en naturkatastrof. Det är oerhört viktigt att värna och behålla dricksvattnet rent och att hindra förgiftning och andra attentat. Vättern är i dag på vissa ställen väldigt förorenad av till exempel PFAS, och man står där inför ett hot om gruvetablering vilket också skulle orsaka väldigt stora skador för många tusentals människor. Att värna dricksvattnet är därför en väldigt viktig del att ha med sig i strategin.

Jag stannar vid dessa medskick och önskar lycka till.

Anf. 97 Statssekreterare JOHAN BERGGREN:

Tack för medskicken! Jag kan bara instämma i att de tre faktorer som ledamoten nämner absolut är utmaningar som vi tar med oss i diskus-

sionen.

Anf. 98 ORDFÖRANDEN:

Med detta konstaterar vi att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi tackar statssekreteraren med medarbetare för deltagandet vid dagens sammanträde med EU-nämnden. Vi önskar lycka till vid rådet och trevlig helg när det blir dags!

Anf. 99 Statssekreterare JOHAN BERGGREN:

Tack!

Anf. 100 ORDFÖRANDEN:

Vi byter rådsdagordning och går in på sysselsättning och socialpolitiska frågor. Med oss har vi statsrådet Nina Larsson med medarbetare. Hjärtligt välkomna!

Vi börjar med en återrapport.

Anf. 101 Jämställdhetsminister NINA LARSSON (L):

Ordförande! Jag har inget att tillägga när det gäller föregående rådsmöten.

Anf. 102 ORDFÖRANDEN:

Nämnden har tagit del av den skriftliga informationen. Vi tackar så mycket för den.

Vi tar oss in på rådsdagordningens punkt 3, Slutsatser om våld mot kvinnor och våld i hemmet: förebyggande arbete, tidig upptäckt och intervention.

Anf. 103 Jämställdhetsminister NINA LARSSON (L):

Ordförande! När det gäller det aktuella rådsmötet den 17 oktober vill jag börja med att informera och samråda om dagordningspunkt 3, vilket är en beslutspunkt där rådet väntas godkänna rådsslutsatser om våld mot kvinnor och våld i hemmet, förebyggande arbete, tidig upptäckt och intervention.

Den 16 juni presenterade det danska ordförandeskapet ett utkast till rådsslutsatser. Utkastet till rådsslutsatser syftar till att förbättra utbildningen för specifika grupper, vilka inom ramen för sin yrkesutövning ofta möter kvinnor som utsätts eller riskerar att utsättas för våld. Vidare syftar utkastet till rådsslutsatser till att uppmäna till förbättringar på området samt till att anta och genomföra nationella handlingsplaner mot våld mot kvinnor och våld i hemmet.

Vikten av att inkludera män och pojkar i det våldsförebyggande arbetet betonas. Regeringen välkomnar rådsslutsatserna och dess tema men menar att ambitionerna måste höjas. Både i nuvarande arbete och i kommande jämställdhetsstrategi måste ambitionen vara att mäns våld mot kvinnor och våld i hemmet ska upphöra.

Regeringen anser att våld mot kvinnor och flickor samt våld i nära relation är ett stort samhälls- och folkhälsoproblem, och det handlar om allvarlig och utbredd brottslighet som skapar stort mänskligt lidande. Att

vara våldsutsatt påverkar den egna hälsan negativt och minskar dessutom makten över det egna livet.

Regeringen har ett jämställdhetspolitiskt delmål om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Regeringen har vidare ett sjunde jämställdhetspolitiskt delmål att hedersrelaterat våld och förtryck ska upphöra. Regeringen anser att en tidig upptäckt av våld är en förutsättning för att samhället ska kunna sätta in rätt insatser och motverka att våldet fortsätter och eskalerar. Samhällets förmåga att upptäcka och agera vid våld i nära relation behöver utvecklas. Regeringen anser att utbildningen av yrkesgrupper som i särskilt hög utsträckning kommer i kontakt med kvinnor som utsätts för eller löper risk att utsättas för våld i nära relation är ett ändamålsenligt sätt att främja förebyggande och tidig upptäckt. Socialtjänsten och hälso- och sjukvården är viktiga aktörer i detta arbete.

Respekten för olika nationella arbetsmarknadsmodeller för parternas autonomi samt parternas förhandlingsutrymme ska värnas. Den fördragsenliga fördelningen av befogenheter mellan EU och medlemsstaterna ska upprätthållas.

Regeringen avser att ställa sig bakom ett godkännande av utkastet till rådsslutsatser.

Anf. 104 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Ordförande! Tack till statsrådet för dragningen!

Jag har en fråga som gäller det unga partnerskapsvåldet, eftersom det är en vanlig ingång till våld i nära relation. Ett sätt att fånga upp det väldigt tidigt är ju att ha fokus på unga kvinnor, eller flickor, och män.

När jag läser förslaget och även lyssnar på statsrådet konstaterar jag att det pratas väldigt mycket om kvinnor och utbildning av yrkesgrupper som i särskilt hög utsträckning kommer i kontakt med kvinnor som utsätts för våld i nära relation. Just det unga partnerskapsvåldet brukar man kanske inte alltid kalla för nära relation eftersom det inte alltid har hunnit bli det. Risken är dock stor att det blir det, så om man ska jobba förebyggande är det viktigt att fokusera på detta.

Det här saknar jag i regeringens förslag till ståndpunkt. Det är antingen ett medskick eller ett hopp om att statsrådet kanske vill lägga in det också.

Anf. 105 ANNA VIKSTRÖM (S):

Ordförande! Tack, jämställdhetsministern, för dragningen – det här är väldigt viktiga rådsslutsatser och även bra ståndpunkter från regeringen. Jag återkommer om en fråga jag har.

Jag kan också hålla med om det som Ilona Szatmári Waldau från Vänsterpartiet säger; jag tycker att det var en poäng att lyfta de unga och deras kanske icke-relation, för det handlar väldigt mycket om att man som ung är utsatt i tidiga partnerkontakter.

Något annat som jag vill lyfta fram är att det är väldigt viktigt att det ställs frågor om våld. I rådsslutsatsen nämns att man måste utveckla samhällets förmåga att upptäcka våld, och något som är väldigt konkret är att frågor ställs direkt om detta inom till exempel hälso- och sjukvården och socialtjänsten. Det är regionerna som sätter regelverk för detta, men det kanske kan vara viktigt att trycka på att det inte bara måste finnas utbildning utan också tydliga regelverk, eller snarare rekommendationer, kring hur de här frågorna ska ställas som tydliggörs på lokal nivå. Inom

många regioner är till exempel mödrahälsovården i dag ålagd att ställa frågor till alla som kommer dit.

Det leder mig till att rådsslutsatserna också tar upp en annan väldigt viktig åtgärd, och det är att hälso- och sjukvården ges väldigt särskilda möjligheter att träffa blivande eller nyblivna föräldrar och då upptäcka våld och erbjuda insatser. Det är någonting som man vet fungerar väldigt bra, och det är viktigt att trycka på.

Jag har dock en fråga om det sista stycket. Jag förstår inte riktigt varför det här stycket om nationella arbetsmarknadsmodeller och parternas autonomi finns med. Jag kan inte riktigt utläsa att det handlar så mycket om partsförhandlingar i de här rådsslutsatserna, så där får jämställdhetsministern väldigt gärna svara.

Anf. 106 ANNA LASSES (C):

Ordförande! Tack så mycket till ministern! Jag tycker att ståndpunkterna är väldigt bra, så jag har ingenting att säga om det.

Både jag och ministern var i måndags på prisutdelningen av Flickapriset, och jag vill därför hänga på det som har lyfts upp just om flickor och unga i något av de inledande styckena. Det är ett medskick och ingenting annat, men man skulle ju kunna skriva ”som ofta möter kvinnor och flickor som utsätts ...”

Jag saknar också en jätteviktig aktör, nämligen skolan. Det är ju där vi upptäcker just unga flickor som utsätts för våld i relation.

Anf. 107 Jämställdhetsminister NINA LARSSON (L):

Ordförande! Stort tack för inlägg och frågor! Jag tycker att resonemangen och inspielen kopplat till våld i unga relationer är kloka, och jag tar med mig dessa som medskick och tackar för att ni lyfter upp dessa frågor.

När det gäller den andra frågan kopplat till arbetsmarknadsmodeller kan jag säga att det här är ju de delar som har rådgetts med arbetsmarknadsutskottet, och det är också därför de är med här.

Anf. 108 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt.

Vi går vidare till dagordningspunkt 4, Bekämpning av hat, diskriminering och våld mot hbtqi-personer.

Anf. 109 Jämställdhetsminister NINA LARSSON (L):

Ordförande! På rådmötet väntas även ett erfarenhetsutbyte om att bekämpa hat, diskriminering och våld mot hbtqi-personer.

Kommissionen presenterade den 8 oktober en förnyad strategi för hbtqi-jämlikhet för åren 2026–2030, och diskussionen hålls mot den fonden. Inför detta har ordförandeskapet presenterat ett diskussionsunderlag. Utgångspunkten för diskussionen kommer att ligga på att utbyta erfarenheter om vilka åtgärder och metoder som är nödvändiga och effektiva för att bekämpa hat, diskriminering och våld mot hbtqi-personer.

Diskussionsunderlaget innehåller två frågor som ska styra diskus-

sionen. Medlemsstaterna ombeds dels lyfta fram goda exempel från sina egna länder om hur diskriminering och våld mot hbtqi-personer kan motverkas, dels bidra med förslag på vilka ytterligare åtgärder som krävs på EU-nivå för att försäkra att hbtqi-personer och deras familjer kan leva fritt och öppet inklusive över landsgränser fria från diskriminering och våld.

Regeringen välkomnar erfarenhetsutbytet och avser i diskussionen att lyfta upp vikten av att bekämpa hat, diskriminering och våld mot hbtqi-personer. Alla människor ska känna sig trygga att vara den de är och älska vem de vill utan att riskera våld, trakasserier, diskriminering eller andra kränkningar.

Regeringen anser att det är av stor betydelse att unionens institutioner och medlemsstaterna arbetar aktivt med att säkerställa att hbtqi-personers grundläggande rättigheter fullt ut respekteras som ett led i upprätthållandet av respekten för demokrati, rättsstatens principer och stadgan om de grundläggande rättigheterna i alla medlemsstater.

Regeringen välkomnar därför att kommissionen fortsätter ett aktivt arbete för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter, till exempel genom en förnyad strategi på området.

Anf. 110 ANNA LASSES (C):

Ordförande! Jag har egentligen ingenting att säga om regeringens ståndpunkt, utan det är mer en fråga: Hur går tankarna hos ministern och diskussionerna kring detta med tanke på den utveckling som sker i Europa? Det handlar inte minst om Ungern och diverse andra länder som nu följer på, där man inskränker just hbtqi-personers rättigheter framför allt att uttrycka sig offentligt.

Anf. 111 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Ordförande! Jag hade samma fråga som Anna Lasses, men jag vill vidga den och lägga till lite frågeställningar.

När det gäller Ungerns lagar som begränsar hbtqi-personers rättigheter har man också infört vad man kan kalla ett demonstrationsförbud, vilket strider mot EU-fördraget. Bara i år har man egentligen förbjudit två Prideparader i Ungern, och protesterna från EU-länder och EU har varit ganska vaga. Jag vill därför fråga vad Sverige gör för att se till att EU faktiskt protesterar mot Ungerns demonstrationslag som har kommit till för att förhindra Prideparader – det blir i alla fall effekten.

Anf. 112 REBECKA LE MOINE (MP):

Ordförande! Tack till ministern för dragningen!

Jag instämmer i föregående frågor och undrar också vad ministern ämnar svara på frågor om bästa praxis i vårt land och ytterligare åtgärder. Jag tycker nämligen att ståndpunkten mycket handlar om hur man ser på sakfrågan men egentligen inte vilka frågor man vill lyfta fram i diskussionen som svar på dessa frågor.

Det är bra med den här strategin och liknande, men det finns också ett initiativ från kommissionen som jag tror kom 2003 – väldigt länge sedan – och det är EU:s direktiv om antidiskriminering. Det har förhandlats fram och tillbaka, men det har ännu inte blivit någonting. Skulle det komma på plats skulle det få en stor och positiv effekt. Är det någonting som

ministern skulle kunna lyfta i de här diskussionerna tycker jag att det vore bra att visa det stödet och det intresset, för det skulle vara väldigt betydelsefullt för det här ärendet och den här saken.

2025/26:6
10 oktober

Anf. 113 Jämställdhetsminister NINA LARSSON (L):

Ordförande! När det gäller påtryckningar på Ungern är det min bestämda uppfattning att Sverige är oerhört tydligt i en rad olika sammanhang och former för att trycka på i dessa frågor. Vi har gjort en rad uttalanden tillsammans med andra medlemsstater om den beklagliga situation som råder i Ungern, och ett flertal ministrar har varit mycket tydliga i frågan. Sverige intervenerade även tillsammans med 15 andra EU-medlemsstater och Europaparlamentet till stöd för Europeiska kommissionen i dess talan mot Ungern i EU-domstolen gällande Ungerns så kallade barnskyddslag, vilket grundas på att lagstiftningen är diskriminerande mot hbtqi-personer.

Precis som lyftes upp här är ett ytterligare sätt framöver, som jag också avser att lyfta upp i de här diskussionerna, antidiskrimineringsdirektivet. Det är ett direktiv som, precis som lyftes upp här, har förhandlats under mycket lång tid. Det har varit mycket svårt att komma fram, men det finns ändå en väldigt stor majoritet för direktivet. Under våren bidrog Sverige mycket aktivt för att se till att kommissionen skulle bibehålla direktivet på bordet och inte ge upp om frågan. Det lyckades, och vi lyckades få med oss flertalet medlemsstater i detta. Antidiskrimineringsdirektivet och att vi fortsatt kan navigera oss fram till en lösning i detta är centralt och kommer att ha betydelse.

När det gäller vilka goda exempel som Sverige avser att lyfta upp i diskussionen avser jag att bland annat peka på den handlingsplan i frågorna som regeringen tog fram och lanserade i januari i år. Att kunna arbeta systematiskt och integrerat med de här frågorna är viktigt för att man ska komma vidare. Ett exempel på en åtgärd som ligger i linje med handlingsplanen är den nationella stöddinjen för transpersoner som finns vid Nationellt centrum för kvinnofrid i Uppsala.

Anf. 114 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi tar oss vidare i föredragningslistan och kommer till punkt 7, Övriga frågor. Då är det alltså dagordningspunkterna 7 a, 7 b och 7 d som samråds med statsrådet. Vi börjar med 7 a.

Anf. 115 Jämställdhetsminister NINA LARSSON (L):

Ordförande! Jag tänkte inte närmare gå in på dagordningspunkt 7, Övriga frågor.

Jag tackar för uppmärksamheten.

Anf. 116 ORDFÖRANDEN:

Då säger vi ingenting mer om detta – tack för informationen! Vi tackar statsrådet med medarbetare för deltagande vid dagens sammanträde i EU-nämnden och önskar lycka till vid rådet. Trevlig helg när det blir dags!

§ 6 Sysselsättningsfrågor, socialpolitiska frågor, hälso- och sjukvårdsfrågor samt konsumentfrågor

Statssekreterare Minna Ljunggren

Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor den 19–20 2025

Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor den 17 oktober 2025

Anf. 117 ORDFÖRANDEN:

Vi tar oss in på nämndens dagordningspunkt 6, samma råd men nu med fokus på socialpolitik. Vi hälsar statssekreterare Minna Ljunggren med medarbetare välkomna in i denna anaeroba miljö. Det är ett fint ord för en miljö utan syre.

Vi börjar med en återrapport.

Anf. 118 Statssekreterare MINNA LJUNGGREN:

Herr ordförande! Det gäller alltså den 19 juni då det hölls ett formellt Epscomöte för social- och sysselsättningsministrar i Luxemburg. Jag hänvisar till den skriftliga rapporteringen från mötet och svarar på eventuella frågor.

Anf. 119 ORDFÖRANDEN:

Jag ser inga frågor – vi tackar så mycket för informationen!

Vi tar oss in på rådsdagordningens punkt 5, Slutsatser om social inkludering av personer med funktionsnedsättning genom främjande av ett självständigt liv.

Anf. 120 Statssekreterare MINNA LJUNGGREN:

Den 24 juni presenterade det danska ordförandeskapet ett första utkast till rådsslutsatser om social inkludering för personer med funktionsnedsättning genom främjande av ett självständigt liv. Ordförandeskapets förhoppning är att rådsslutsatserna ska godkännas vid Epscorådets möte den 17 oktober där statsrådet Camilla Waltersson Grönvall kommer att delta.

I utkastet till rådsslutsatser konstateras att flera olika delar behöver finnas på plats för att personer med funktionsnedsättning ska kunna leva ett självständigt liv i enlighet med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Det handlar till exempel om att säkerställa tillgång till olika nödvändiga stödtjänster, inklusive personlig assistans, men också att stärka tillgången till välfärdsteknik och stödjande beslutsfattande.

Regeringen har under förhandlingarna verkat för att tillräckligt utrymme ska lämnas för medlemsstaterna att utforma lösningar som passar i den nationella kontexten. Regeringen har också bevakat att fördelningen av befogenheter mellan EU och medlemsstaterna gällande bland annat sociala frågor respekteras.

Jag övergår till att redogöra för regeringens ståndpunkt.

Regeringen föreslår att Sverige vid rådsmötet ställer sig bakom ett godkännande av rådsslutsatserna. Regeringen stöder ambitionerna om stärkt möjlighet till full och effektiv delaktighet för personer med funktionsnedsättning och som främjar genomförandet av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Regeringens förslag till ståndpunkt återfinns i sin helhet i det underlag som har delats med ledamöterna inför sammanträdet.

Anf. 121 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Ordförande! Jag har en fråga om ordet ”effektiv”. Det står: ”Regeringen stöder ambitionerna om stärkt möjlighet till full och effektiv delaktighet.” Jag tycker att det är mycket starkare om det bara står: Regeringen stöder ambitionerna om stärkt möjlighet till full delaktighet för personer med funktionsnedsättning.

Vad menas med ”effektiv delaktighet” i den här ståndpunkten?

Anf. 122 ANNA VIKSTRÖM (S):

Ordförande! Vi har samma fråga och lyfte upp den även på socialutskottets möte men fick inte ett nöjaktigt svar. Vi tycker att det är en helt onödig term att ha med kopplat till delaktighet, och eftersom vi inte fick någon förklaring på vad det handlade om ville vi stryka det. Det fick vi inte igenom, och då anmälde vi en avvikande ståndpunkt. Är det så att det står kvar gör vi detsamma nu.

Anf. 123 REBECKA LE MOINE (MP):

Ordförande! Även vi från Miljöpartiet står bakom den avvikande ståndpunkten. Det är lite svårt att mäta effektivitet vad gäller delaktighet. Kanske man bara kan nöja sig med full delaktighet. Det tycker vi också vore starkare.

Anf. 124 Statssekreterare MINNA LJUNGGREN:

Jag skulle vilja säga att denna formulering hänger ihop med artikel 3 i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, där de generella principerna för konventionen anges. En sådan generell princip är ”full and effective participation and inclusion in society”. I den svenska översättningen av konventionen används formuleringen ”fullständigt och faktiskt deltagande”.

Det är den formuleringen som den här ståndpunkten tar sin utgångspunkt i. Det innebär inte att en person med funktionsnedsättning på ett effektivt sätt behöver bidra i samhället genom sitt deltagande utan att deltagandet ska vara meningsfullt för individen. Ståndpunkten har vi utformat för att den ska ligga så nära konventionen som möjligt och vara lätt att använda i internationella sammanhang.

Anf. 125 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Ordförande! Tack, statssekreteraren, för svaret! Det är alltid svårt med översättningar. Det har vi ju märkt på sista tiden när det gäller till exempel skogen.

Jag vill fortfarande vidhålla det vi framförde i utskottet om att ordet ”effektivt” ska strykas. Om statssekreteraren inte går med på att styrka

ordet vill även jag anmäla avvikande ståndpunkt. Den är väl gemensam för oss alla tre partier.

Anf. 126 ORDFÖRANDEN:

Ska jag tolka det som att S, V och MP också håller fast vid den ståndpunkten, eller finns det någon annan ståndpunkt? Jag ser att det pågår överläggningar i salen.

Anf. 127 REBECKA LE MOINE (MP):

Ordförande! Förlåt om jag har varit otydlig. Tack, statssekreteraren, för förklaringen när det gäller ordet ”effektivt”! Jag tycker att ”och faktisk delaktighet” hade varit ett bättre ordval. Om regeringen skulle kunna tänka sig att ha detta som sin ståndpunkt vore det bättre. I så fall skulle jag kunna släppa min avvikande ståndpunkt till förmån för detta.

Anf. 128 ORDFÖRANDEN:

Jag kan för egen del reflektera och säga att det blir knepigt när det först översätts från engelska till svenska och sedan från svenska till engelska. Apropå ”lost in translation” tror jag att det skulle kunna framstå som avvikande om Sverige kom med en ståndpunkt som när den översätts tillbaka till engelska inte ligger nära språket i FN-formuleringarna.

Jag vill för egen del ge statssekreteraren mitt och Moderaternas stöd för att behålla skrivningen som den är.

Anf. 129 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Har vi en översättning av funktionsrättskonventionen ska vi hålla oss till den, så att vi i det svenska språket använder de termer vi redan har i översättningen. Vi ska inte börja glida över till mer engelskt språkbruk i våra svenska ståndpunkter.

Jag instämmer i det som Rebecka Le Moine förde fram. Det blir heller inte konstigt om man sedan översätter det till det engelska ord som används i funktionsrättskonventionen. Men i Sverige måste vi hålla oss till de översättningar vi har.

Anf. 130 Statssekreterare MINNA LJUNGGREN:

Ordförande! Vi vill stå fast vid den ståndpunkt som är inlämnad till EU-nämnden i dag. Det har också att göra med att vi har använt denna formulering vid flera tillfällen tidigare.

Anf. 131 ORDFÖRANDEN:

Då har vi alltså en avvikande ståndpunkt från S, V och MP – ska jag tolka det så? Ja.

Det finns alltså en avvikande ståndpunkt. Med detta konstaterar jag att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt.

Vi går vidare till dagordningspunkt 6, Främjande av rättigheter för personer med funktionsnedsättning i EU: utmaningar, framsteg och framtida inriktning.

Anf. 132 Statssekreterare MINNA LJUNGGREN:

Herr ordförande! Vid rådsrådet väntas även en diskussion om främjande av rättigheter för personer med funktionsnedsättning i EU. Fokus för diskussionen kommer att ligga på inriktningen för den andra fas av EU:s strategi för rättigheter för personer med funktionsnedsättning som kommissionen har aviserat. I diskussionsnoten framgår att medlemsstaterna förväntas framföra vilka åtgärder de anser är viktigast för att främja rättigheter för personer med funktionsnedsättning och vilka frågor som bör prioriteras för den andra halvan av EU:s strategi för rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Strategin gäller ju för perioden 2021–2030, och den andra fasen är tänkt att täcka andra halvan av strategiperioden. Enligt information från kommissionen kommer den att innehålla nya initiativ.

Med detta går jag över till att samråda om regeringens förslag till svensk ståndpunkt.

Regeringen välkomnar en diskussion om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Regeringen avser i diskussionen att lyfta fram vikten av att arbeta för jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i enlighet med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Regeringen anser att medlemsstaterna delar många utmaningar när det gäller rättigheter för personer med funktionsnedsättning och välkomnar därför ett fortsatt erfarenhetsutbyte mellan medlemsstaterna på området.

Samtidigt är det viktigt att betona att det tar tid att genomföra nya initiativ och att tillräcklig tid behöver lämnas för både genomförande och utvärdering av de initiativ som kommissionen har presenterat under den första halvan av EU:s strategi för rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Det är också viktigt att funktionshinderspolitikens tvärsektoriella roll blir synlig och att funktionshindersperspektivet finns med i alla kommissionens politikområden där så är relevant.

En central utgångspunkt för regeringen är respekt för fördelningen av befogenheter mellan EU och medlemsstaterna gällande bland annat sociala frågor.

Anf. 133 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi är på dagordningspunkt 7, Övriga frågor.

Anf. 134 Statssekreterare MINNA LJUNGGREN:

Herr ordförande! Jag skulle vilja nämna en övrig fråga från dagordningen. Ungern har satt upp ett initiativ om inrättande av en europeisk dag för teckenspråk. Syftet med initiativet är att främja döva personers rätt att använda sitt nationella teckenspråk på alla livets områden, både på nationell nivå och på EU-nivå.

Vid en eventuell diskussion under rådsrådet avser regeringen att säga att man delar Ungerns inställning att alla personer med dövhet, hörselskada eller dövblindhet har rätt till jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhället. Möjligheten att använda teckenspråk är en viktig del för att göra detta möjligt.

Rätten att använda teckenspråk förtydligas i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, där det står att konventionsstaterna ska vidta alla ändamålsenliga åtgärder för att säkerställa att personer med funktionsnedsättning kan utöva sin yttrandefrihet, bland annat genom att godta och underlätta användning av teckenspråk i offentliga sammanhang.

I Sverige och andra medlemsstater behöver medvetenheten och kunskapen om hur personer med dövhet, hörselskada eller dövblindhet kan nå full delaktighet i samhället öka. Sedan 2017 finns en internationell dag för teckenspråk som firas den 23 september varje år. Dagen är till för att öka medvetenheten om vikten av teckenspråk för att fullt ut förverkliga de mänskliga rättigheterna för personer som är döva.

Regeringen anser att den internationella dagen tjänar liknande syften som det ungerska initiativet och kan användas för att uppmärksamma nationella teckenspråk i EU. Dagen är också ett tillfälle att sprida kunskap om rätten att använda teckenspråk såväl i medlemsstaterna som på EU-nivå.

Anf. 135 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar statssekreteraren för informationen och tackar för medverkan vid dagens sammanträde i EU-nämnden. Vi önskar lycka till på rådet och trevlig helg!

Innehållsförteckning

2025/26:6

10 oktober

§ 1 Utrikesfrågor – försvar	1
Anf. 1 ORDFÖRANDEN.....	1
Anf. 2 Försvarsminister PÅL JONSON (M).....	1
Anf. 3 ORDFÖRANDEN.....	1
Anf. 4 Försvarsminister PÅL JONSON (M).....	1
Anf. 5 MARKUS SELIN (S).....	3
Anf. 6 Försvarsminister PÅL JONSON (M).....	4
Anf. 7 ORDFÖRANDEN.....	5
Anf. 8 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	5
Anf. 9 GÖRAN HARGESTAM (SD).....	5
Anf. 10 ORDFÖRANDEN.....	5
Anf. 11 Försvarsminister PÅL JONSON (M).....	5
Anf. 12 MARKUS SELIN (S).....	6
Anf. 13 ORDFÖRANDEN.....	6
Anf. 14 Försvarsminister PÅL JONSON (M).....	6
Anf. 15 ORDFÖRANDEN.....	6
Anf. 16 Försvarsminister PÅL JONSON (M).....	7
Anf. 17 ORDFÖRANDEN.....	7
Anf. 18 Försvarsminister PÅL JONSON (M).....	7
§ 2 Rättsliga och inrikes frågor	8
Anf. 19 ORDFÖRANDEN.....	8
Anf. 20 Migrationsminister JOHAN FORSSELL (M)	8
Anf. 21 ORDFÖRANDEN.....	8
Anf. 22 Migrationsminister JOHAN FORSSELL (M)	8
Anf. 23 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	10
Anf. 24 ANNA LASSES (C).....	10
Anf. 25 REBECKA LE MOINE (MP).....	10
Anf. 26 Migrationsminister JOHAN FORSSELL (M)	10
Anf. 27 ANNA LASSES (C).....	10
Anf. 28 ORDFÖRANDEN.....	11
Anf. 29 Migrationsminister JOHAN FORSSELL (M)	11
Anf. 30 ANNA LASSES (C).....	11
Anf. 31 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	12
Anf. 32 MATILDA ERNKRANS (S).....	12
Anf. 33 Migrationsminister JOHAN FORSSELL (M)	12
Anf. 34 REBECKA LE MOINE (MP).....	13
Anf. 35 MATILDA ERNKRANS (S).....	14
Anf. 36 ANNA LASSES (C).....	14
Anf. 37 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	14
Anf. 38 ORDFÖRANDEN.....	14
Anf. 39 Migrationsminister JOHAN FORSSELL (M)	15
Anf. 40 ORDFÖRANDEN.....	15
Anf. 41 Migrationsminister JOHAN FORSSELL (M)	15
Anf. 42 REBECKA LE MOINE (MP).....	15
Anf. 43 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	15
Anf. 44 ORDFÖRANDEN.....	16
Anf. 45 Migrationsminister JOHAN FORSSELL (M)	16
§ 3 Rättsliga och inrikes frågor	17

Anf. 46	ORDFÖRANDEN.....	17
Anf. 47	Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	17
Anf. 48	ORDFÖRANDEN.....	17
Anf. 49	Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	17
Anf. 50	ORDFÖRANDEN.....	17
Anf. 51	Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	17
Anf. 52	REBECKA LE MOINE (MP).....	18
Anf. 53	Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	18
Anf. 54	ORDFÖRANDEN.....	18
Anf. 55	Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	18
Anf. 56	REBECKA LE MOINE (MP).....	18
Anf. 57	Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	19
Anf. 58	ORDFÖRANDEN.....	19
Anf. 59	Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	19
Anf. 60	ORDFÖRANDEN.....	20
Anf. 61	Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	20
Anf. 62	ORDFÖRANDEN.....	21
Anf. 63	Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	21
Anf. 64	ORDFÖRANDEN.....	21
Anf. 65	Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	21
Anf. 66	ORDFÖRANDEN.....	22
Anf. 67	Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	22
Anf. 68	ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	23
Anf. 69	ADAM MARTTINEN (SD).....	23
Anf. 70	REBECKA LE MOINE (MP).....	23
Anf. 71	Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	23
Anf. 72	ORDFÖRANDEN.....	23
Anf. 73	Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	23
Anf. 74	ORDFÖRANDEN.....	24
Anf. 75	Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	24
Anf. 76	ORDFÖRANDEN.....	24
Anf. 77	Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	24
Anf. 78	ORDFÖRANDEN.....	24
Anf. 79	Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	24
Anf. 80	ORDFÖRANDEN.....	25
Anf. 81	Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	25
Anf. 82	ORDFÖRANDEN.....	25
Anf. 83	Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	25
§ 4	Rättsliga och inrikes frågor	26
Anf. 84	ORDFÖRANDEN.....	26
Anf. 85	Statssekreterare JOHAN BERGGREN	26
Anf. 86	ORDFÖRANDEN.....	26
Anf. 87	Statssekreterare JOHAN BERGGREN	26
Anf. 88	MARKUS SELIN (S).....	26
Anf. 89	ORDFÖRANDEN.....	28
Anf. 90	REBECKA LE MOINE (MP).....	28
Anf. 91	Statssekreterare JOHAN BERGGREN	28
Anf. 92	ORDFÖRANDEN.....	29
Anf. 93	Statssekreterare JOHAN BERGGREN	29
Anf. 94	MARKUS SELIN (S).....	30
Anf. 95	Statssekreterare JOHAN BERGGREN	30

Anf. 96 REBECKA LE MOINE (MP).....	31
Anf. 97 Statssekreterare JOHAN BERGGREN.....	31
Anf. 98 ORDFÖRANDEN.....	32
Anf. 99 Statssekreterare JOHAN BERGGREN.....	32
§ 5 Sysselsättningsfrågor, socialpolitiska frågor, hälso- och sjukvårdsfrågor samt konsumentfrågor	33
Anf. 100 ORDFÖRANDEN.....	33
Anf. 101 Jämställdhetsminister NINA LARSSON (L).....	33
Anf. 102 ORDFÖRANDEN.....	33
Anf. 103 Jämställdhetsminister NINA LARSSON (L).....	33
Anf. 104 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	34
Anf. 105 ANNA VIKSTRÖM (S).....	34
Anf. 106 ANNA LASSES (C).....	35
Anf. 107 Jämställdhetsminister NINA LARSSON (L).....	35
Anf. 108 ORDFÖRANDEN.....	35
Anf. 109 Jämställdhetsminister NINA LARSSON (L).....	35
Anf. 110 ANNA LASSES (C).....	36
Anf. 111 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	36
Anf. 112 REBECKA LE MOINE (MP).....	36
Anf. 113 Jämställdhetsminister NINA LARSSON (L).....	37
Anf. 114 ORDFÖRANDEN.....	37
Anf. 115 Jämställdhetsminister NINA LARSSON (L).....	37
Anf. 116 ORDFÖRANDEN.....	37
§ 6 Sysselsättningsfrågor, socialpolitiska frågor, hälso- och sjukvårdsfrågor samt konsumentfrågor	38
Anf. 117 ORDFÖRANDEN.....	38
Anf. 118 Statssekreterare MINNA LJUNGGREN	38
Anf. 119 ORDFÖRANDEN.....	38
Anf. 120 Statssekreterare MINNA LJUNGGREN	38
Anf. 121 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	39
Anf. 122 ANNA VIKSTRÖM (S).....	39
Anf. 123 REBECKA LE MOINE (MP).....	39
Anf. 124 Statssekreterare MINNA LJUNGGREN	39
Anf. 125 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	39
Anf. 126 ORDFÖRANDEN.....	40
Anf. 127 REBECKA LE MOINE (MP).....	40
Anf. 128 ORDFÖRANDEN.....	40
Anf. 129 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	40
Anf. 130 Statssekreterare MINNA LJUNGGREN	40
Anf. 131 ORDFÖRANDEN.....	40
Anf. 132 Statssekreterare MINNA LJUNGGREN	40
Anf. 133 ORDFÖRANDEN.....	41
Anf. 134 Statssekreterare MINNA LJUNGGREN	41
Anf. 135 ORDFÖRANDEN.....	42